

De kracht van kleur

Een inventariserend onderzoek naar de sociale cohesie in de
etnisch diverse wijk Selwerd te Groningen

Esmee Berndes & Maaïke Datema

Onderzoeksoopdracht jaar 4 Maatschappelijk werk en Dienstverlening
Academie voor Sociale Studies, Hanzehogeschool Groningen

De kracht van kleur

Een inventariserend onderzoek naar de sociale cohesie in de
etnisch diverse wijk Selwerd

Esmee Berndes 333451

Maike Datema 333318

15 februari 2018

Maatschappelijk Werk en Dienstverlening

Academie voor Sociale Studies, Hanzehogeschool Groningen

Onderzoeksopdracht jaar 4, SSVB1600/SSDB1600

WIJS Groningen

Suzanne Kuik

Marieke Bekkers

Aantal woorden inhoudelijke deel: 14088

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport 'De kracht van kleur' waarin wij onderzoek hebben gedaan naar de sociale cohesie tussen de etnisch diverse inwoners van de wijk Selwerd te Groningen. Dit onderzoek hebben wij uitgevoerd in het kader van de opleiding Social Work aan de Hanzehogeschool Groningen met als opdrachtgever: WIJS.

Het uitvoeren van dit onderzoek hebben wij als interessant en uitdagend ervaren. Vanaf het begin van dit proces hebben wij van onze opdrachtgever veel vrijheid gekregen, waardoor wij de kans hebben gekregen om onderzoek te doen naar een onderwerp waarmee wij affiniteit hebben. Deze vrijheid heeft ervoor gezorgd dat wij onze eigen kaders hebben moeten creëren en dit leidde soms tot een zoektocht naar de richting die wij op wilden met ons onderzoek. Ondanks dit zijn wij tevreden met het proces en de uitkomsten van dit onderzoek.

Wij hebben het onderwerp vanuit verschillende perspectieven belicht en bruikbare aanbevelingen kunnen geven. Daarnaast hebben wij de wijk Selwerd en haar inwoners beter leren kennen en gebruik gemaakt van ons netwerk.

Meerdere partijen hebben het doen van dit onderzoek voor ons mogelijk gemaakt. Allereerst willen wij Marieke Bekkers en Suzanne Kuik bedanken voor de begeleiding bij dit onderzoek. Dankzij jullie expertise en kritische kijk hebben wij ons onderzoek kunnen perfectioneren. Daarnaast willen wij Anne Kraanen en de rest van het WIJS-team bedanken voor het meedenken en de ondersteuning tijdens ons onderzoek. Wij willen onze onderzoeksgroep bedanken voor het meedenken en geven van feedback tijdens dit proces. Ook willen wij alle professionals die wij hebben mogen interviewen bedanken voor het delen van hun expertise. Dankzij jullie hebben wij de mogelijkheid gekregen om de situatie van meerdere kanten te belichten. Tot slot willen wij natuurlijk alle inwoners van Selwerd die mee hebben gewerkt aan dit onderzoek bedanken, dit is een grote bijdrage geweest aan het onderzoek.

Wij wensen u veel leesplezier,

Groningen, februari 2018

Maaïke Datema & Esmee Berndes

Samenvatting

Dit onderzoek is uitgevoerd bij Wijk Inzet door Jongeren en Studenten (WIJS), gevestigd in het winkelcentrum Paddepoel in Groningen. Het doel van WIJS is om studenten en stadjs dichters bij elkaar te brengen. WIJS houdt zich onder andere bezig met het vergroten van de leefbaarheid in de stad Groningen.

Met de transitie van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in 2015 is de verantwoordelijkheid van de zorg bij de gemeentes en de burgers zelf komen te liggen. Om onderlinge zorg tussen burgers te stimuleren ligt de focus op het versterken van de sociale cohesie in wijken. In de etnisch diverse wijk Selwerd ligt de sociale cohesie laag en hierdoor is de leefbaarheid verslechterd. Daarom is onderzoek gedaan naar de sociale cohesie in de etnisch diverse wijk Selwerd.

Het doel van het onderzoek is inzicht krijgen in de ervaringen en ideeën van de etnisch diverse inwoners van Selwerd en de professionals in de wijk met betrekking tot sociale cohesie, om aanbevelingen te geven op welke manier WIJS een bijdrage kan leveren om de sociale cohesie te versterken zodat uiteindelijk de leefbaarheid voor de inwoners van Selwerd verbeterd wordt. De onderzoeksvraag luidt daarbij: Wat zijn de ervaringen en ideeën van de etnisch diverse inwoners van Selwerd en de professionals in de wijk met betrekking tot sociale cohesie en welke bijdrage kan WIJS leveren om de sociale cohesie te versterken?

Om een eenduidige definitie tijdens het gehele onderzoek aan te houden verstaan de onderzoekers de volgende aspecten onder sociale cohesie: onderling vertrouwen tussen burgers, saamhorigheidsgevoelens, de hoeveelheid en intensiteit van het contact tussen burgers en de participatie aan het groepsleven. Deze aspecten zijn meegenomen in de onderzoeksinstrumenten. Een verhoogde mate van sociale cohesie zorgt voor meer participatie, een verhoogd veiligheidsgevoel en een betere samenwerking tussen de burgers. Etnische diversiteit zorgt daarentegen voor afname van het onderlinge vertrouwen en het directe buurtcontact in de wijk, waardoor een verzwakte mate van sociale cohesie ontstaat.

In het onderzoek is gebruik gemaakt van twee onderzoeksinstrumenten, namelijk: enquêtes en interviews. De enquêtes zijn afgenomen op drie verschillende momenten in het winkelcentrum van Selwerd, wat 100 ingevulde enquêtes heeft opgeleverd. Daarnaast zijn er interviews gehouden met inwoners van Selwerd en professionals uit het werkveld. Uit het onderzoek kan geconcludeerd worden dat er voldoende onderling vertrouwen, weinig saamhorigheidsgevoelens, oppervlakkig contact en weinig participatie aan activiteiten is. Om de sociale cohesie te versterken hebben de onderzoekers aanbevelingen aan WIJS gegeven. Deze aanbevelingen hebben betrekking op het organiseren van activiteiten door WIJS-studenten in ruil voor studiepunten en het doen van vervolgonderzoek.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	1
1.1 Context	1
1.2 Probleem-/of situatieanalyse	1
1.3 Doelstelling	2
1.4 Vraagstelling	2
1.4.1 Voorvragen	2
1.4.2 Deelvragen	3
1.5 Leeswijzer	3
Hoofdstuk 2 Sociale cohesie en etnische diversiteit	4
2.1 Sociale cohesie en haar invloed	4
2.2 De invloed van etnische diversiteit	5
2.3 Visies vanuit andere landen	6
2.4 Versterken van sociale cohesie	7
2.5 Selwerd in kaart gebracht	8
2.6 Conclusie	10
Hoofdstuk 3 Methode	12
3.1 Typering onderzoek	12
3.2 Onderzoekseenheden	12
3.2.1 Wijkbewoners	12
3.2.2 Professionals	13
3.3 Onderzoeksinstrument	14
3.3.1 Enquête	14
3.3.2 Half gestructureerd interview	14
3.4 Procedure gegevensverzameling	15
3.4.1 Enquêtes	15
3.4.2 Half gestructureerd interview	16
3.5 Analyseplan	16
Hoofdstuk 4 Resultaten	18
4.1 Sociale cohesie in Selwerd volgens inwoners	18
4.1.1 Contact	18
4.1.2 Onderling vertrouwen	19
4.1.3 Saamhorigheidsgevoelens	19
4.1.4 Participatie aan het groepsleven	19
4.2 Sociale cohesie in Selwerd volgens professionals	20
4.3 Interventies tot dus ver	20
4.4 Verbeteren sociale cohesie volgens professionals en bewoners	21
Hoofdstuk 5 Conclusie, discussie en aanbevelingen	23
5.1 Conclusie	24
5.2. Discussie	24
5.2.1 Doelstelling, validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid	24
5.2.2 Betekenis van de bevindingen	25
5.2.3 Bijdrage onderzoek aan Social Work	26
5.3 Aanbevelingen	26
5.3.1 Racediner	26
5.3.2 Markt	27
5.3.2 Ontwerp-, actieonderzoek	27
Bronnenlijst	27

Bijlagen	30
A. Enquête	31
B. Topicijst half gestructureerd interview wijkbewoners	34
C. Topicijst half gestructureerd interview professionals	35

Hoofdstuk 1 Inleiding

Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van de opleiding Social Work aan de Hanzehogeschool Groningen. De opdrachtgever van het onderzoek is WIJS Groningen. Dit hoofdstuk omvat de inleiding op het onderzoek. Allereerst wordt de context en de probleem-/ of situatieanalyse beschreven, waar de aanleiding van het onderzoek naar voren komt. Daarna volgt de doel- en vraagstelling van het onderzoek. Om dit doel te behalen zijn er voorvragen en deelvragen opgesteld wat door middel van literatuur- en praktijkonderzoek beantwoord zal worden.

1.1 Context

De afkorting 'WIJS' staat voor Wijk Inzet door Jongeren en Studenten en heeft een hoofdkwartier gevestigd in het winkelcentrum Paddepoel in Groningen. WIJS wordt georganiseerd vanuit de gemeente Groningen, de Hanzehogeschool Groningen en de Maatschappelijk Juridische Dienstverlening (MJD). Het doel van WIJS is om studenten en stadjes dichter bij elkaar te brengen. Het pand van WIJS wordt volledig gerund door studenten. Deze studenten zijn ambassadeurs van WIJS en doen hier onderzoek of lopen stage. Er wordt binnen WIJS onderzoek gedaan naar het vergroten van de leefbaarheid binnen de wijken van Groningen, multidisciplinair samenwerken en eenzaamheid onder ouderen. In dit onderzoek wordt er gefocust op de sociale cohesie in de wijk Selwerd. Dit is een wijk in het noordwesten van de stad Groningen, tussen Paddepoel en De Hoogte (Staat in Groningen, z.d). Selwerd is een kwetsbare wijk waarin de leefbaarheid erg zwak is (Uyterlinde & van der Velden, 2017).

Er zijn meerdere groepen studenten werkzaam binnen WIJS die zich inzetten voor diverse projecten zoals taalondersteuning voor kinderen of activiteiten in het woonzorgcentrum De Es. Binnen het hoofdkwartier is een frontoffice waar altijd een aantal ambassadeurs zitten om de inwoners van Groningen te helpen. Er zijn binnen WIJS studenten van verschillende studierichtingen werkzaam, zoals: Social Work, Bedrijfseconomie en Communicatie. Hierdoor heeft het WIJS-team veel kennis op het gebied van verschillende onderwerpen en hebben zij de mogelijkheid om de inwoners van Groningen te helpen met ál hun vragen. Rondom het winkelcentrum Paddepoel zijn er meerdere multiculturele wijken en juist veel van de inwoners van deze wijken komen bij WIJS met hun hulpvraag. Er komen bijvoorbeeld bewoners die hulp nodig hebben met het invullen van formulieren, ruzie hebben met hun burens, of zelfs mensen met zwaardere problematiek. In dit laatste geval is het aan WIJS om deze inwoners door te verwijzen naar professionals (WIJS, z.d.).

Studenten vergaren tijdens hun studie veel kennis met betrekking tot een specifiek vakgebied en WIJS geeft hen de mogelijkheid om die kennis actief in te zetten. Op deze manier zetten de studenten zich op een betekenisvolle manier in voor de stad Groningen en haar inwoners, in ruil daarvoor krijgen de studenten studiepunten. Binnen WIJS zijn er verschillende steunpunten te vinden, bijvoorbeeld het Juridisch-Financieel steunpunt of het ondernemers steunpunt. Deze steunpunten bestaan uit teams van studenten die een studie volgen op één van deze gebieden. De inwoners kunnen bij deze steunpunten terecht met vragen over deze specifieke onderwerpen. Op deze manier komen de studenten in aanraking met inwoners van Groningen vanuit alle lagen van de samenleving. Dit zorgt voor wederkerigheid, waardoor de studenten ook leren van de inwoners. Het motto van WIJS is dan ook: 'Iedereen kan van elkaar leren' (WIJS, z.d.).

1.2 Probleem-/of situatieanalyse

In 2015 vond een transitie in het sociale domein plaats. Dit betekent dat er veranderingen plaatsvonden in het stelsel van de zorg. Ten eerste is de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) deels opgegaan in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de zorgverzekeringswet. Dit betekent dat de zorg decentraliseert en gemeentes breder verantwoordelijk zijn voor de participatie en zelfredzaamheid van burgers. Daarnaast is de jeugdhulpplicht bij de gemeentes neergelegd. Dit betekent dat de afzonderlijke gemeentes nu

de verantwoordelijkheid dragen voor de jeugdzorg. Ook is er een participatiewet, die zorgt voor instrumenten voor gemeentes zodat mensen met een arbeidsbeperking een plek op de arbeidsmarkt kunnen vinden. Kortom, door deze transitie treedt de overheid terug en komt de verantwoordelijkheid van de zorg bij gemeentes en de burger zelf te liggen (Movisie, 2016). Gemeentes zijn verantwoordelijk voor de verzorging, begeleiding en ondersteuning van burgers. Burgers worden aangewezen op hun eigen kracht en zelfredzaamheid. Daarnaast is het belangrijk dat elke burger kan participeren in de maatschappij (Sprinkhuizen & Scholte, 2012).

In het kader van de transitie is het versterken van de sociale cohesie in wijken belangrijk, omdat dit zorgt voor meer onderlinge zorg. Dit wordt onderbouwd door de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2005). Hieruit blijkt namelijk dat het versterken van sociale cohesie van belang is omdat het zorgt voor netwerk, contact, solidariteit, meer sociale controle en vertrouwen in de wijk. Door de landelijke transitie richt het beleid van de gemeente Groningen zich dan ook op het versterken van de sociale cohesie in wijken. Middelen hiervoor zijn wijkbedrijven, WIJ-teams, burgerinitiatieven en vrijwilligersorganisaties (Gemeente Groningen, 2016).

WIJS sluit zich aan bij dit beleid en richt zich onder andere op het vergroten van de leefbaarheid binnen de wijken in Groningen. WIJS vindt het versterken van de sociale cohesie in de wijk belangrijk, omdat zij de overtuiging hebben dat dit de leefbaarheid in de wijk vergroot (WIJS, z.d.). Daarom wordt er onderzoek gedaan naar hoe WIJS door middel van studenteninzet de sociale cohesie in de wijk kan versterken. Wat de onderzoekers onder sociale cohesie verstaan, wordt toegelicht in hoofdstuk 2. Daarnaast is er volgens het Sociaal Cultureel Planbureau (2010) in wijken met veel verschil in etniciteit weinig sociale cohesie, omdat het sociaal vertrouwen en samenhang in deze wijken mist. Daarom is ervoor gekozen om onderzoek te doen naar de sociale cohesie in een etnisch diverse wijk. De leefbaarheid in de wijk Selwerd is de afgelopen jaren verslechterd. Een lage mate van sociale cohesie is één van de oorzaken hiervan (Dagblad van het Noorden, 2017). Vanuit de veldoriëntatie blijkt dat Selwerd een multiculturele wijk is. Door de lage mate van sociale cohesie en de etnisch diversiteit van de wijk hebben de onderzoekers gekozen om het onderzoek binnen de wijk Selwerd uit te voeren.

1.3 Doelstelling

Het doel van het onderzoek is inzicht krijgen in de ervaringen en ideeën van de etnisch diverse inwoners van Selwerd en de professionals in de wijk met betrekking tot sociale cohesie, om aanbevelingen te geven op welke manier WIJS een bijdrage kan leveren om de sociale cohesie te versterken zodat uiteindelijk de leefbaarheid voor de inwoners van Selwerd verbeterd wordt.

1.4 Vraagstelling

Wat zijn de ervaringen en ideeën van de etnisch diverse inwoners van Selwerd en de professionals in de wijk met betrekking tot sociale cohesie en welke bijdrage kan WIJS leveren om de sociale cohesie te versterken?

1.4.1 Voorvragen

- Wat is sociale cohesie en wat voor invloed heeft deze op de inwoners van een wijk?
- Wat voor invloed heeft etnische diversiteit op sociale cohesie in de wijk?
- Hoe versterken andere landen de sociale cohesie in een etnisch diverse wijk?
- Hoe kan sociale cohesie tussen de inwoners van een wijk versterkt worden?
- Wat zijn de kenmerken van de inwoners van Selwerd?
- Wat wordt er in Selwerd al gedaan om de sociale cohesie te verbeteren?

1.4.2 Deelvragen

- Hoe is de sociale cohesie tussen de etnisch diverse inwoners van de wijk Selwerd?
- Hoe zien de professionals die werkzaam in de wijk Selwerd de sociale cohesie tussen de etnisch diverse inwoners van Selwerd?
- Wat wordt er volgens professionals al gedaan om de sociale cohesie tussen inwoners van de wijk Selwerd te versterken?
- Op welke manier kan volgens professionals en bewoners de sociale cohesie tussen de etnisch diverse inwoners van Selwerd versterkt worden en op welke manier kan WIJS hier een bijdrage aan leveren?

1.5 Leeswijzer

Dit onderzoeksrapport is opgedeeld in vijf hoofdstukken. Het volgende hoofdstuk bevat literatuuronderzoek waarin voorvragen met betrekking tot het onderzoek beantwoord worden. Hoofdstuk drie beschrijft de methode van onderzoek, waar ingegaan wordt op de typering, de onderzoekseenheden, het onderzoeksinstrument, de procedure gegevensverzameling en het analyseplan van het onderzoek. Hoofdstuk vier geeft de resultaten van het onderzoek objectief weer. Tot slot wordt er in hoofdstuk vijf antwoord gegeven op de onderzoeksvraag, een kritische beschouwing gegeven op het onderzoek en worden er aanbevelingen gedaan aan de opdrachtgever WIJS.

Hoofdstuk 2 Sociale cohesie en etnische diversiteit

Dit hoofdstuk bevat het literatuuronderzoek waar antwoord gegeven wordt op de voorvragen van het onderzoek. Daarbij worden bevindingen uit de vakliteratuur expliciet gekoppeld aan het eigen onderzoek en wordt er richting gegeven aan het praktijkonderzoek.

2.1 Sociale cohesie en haar invloed

Om een duidelijk beeld te krijgen van wat het begrip sociale cohesie inhoudt, beschrijft deze paragraaf wat daaronder verstaan wordt. Sociale cohesie is een veelgebruikte term maar wordt weinig gedefinieerd. Dit komt omdat iedereen er een eigen betekenis aan geeft. Op deze manier is het moeilijk om een vaste definitie te stellen (van Stokkom & Toenders, 2010).

Volgens Green, Preston & Janmaat (2006) betekent sociale cohesie een relatief eensgezinde maatschappij met weinig criminaliteit en vertrouwen en een samenwerking tussen de burgers. Daarbij kan ook horen: een hoge tolerantie naar elkaar toe, inclusief naar mensen met andere culturen en religies. Naast het onderlinge vertrouwen tussen burgers geven Huygen & de Meere (2008) aan dat er nog meer bij het begrip sociale cohesie hoort. Zij spreken van saamhorigheidsgevoelens, gedeelde normen en waarden, de hoeveelheid en intensiteit van het contact tussen burgers en de participatie aan het groepsleven. Sociale cohesie wordt volgens hen versterkt wanneer er een gemeenschappelijk doel is en mensen hun persoonlijke doelen hierop af stemmen. Daarbij moeten de burgers rekening met elkaar houden en elkaar controleren op het naleven van de gezamenlijke normen.

De onderzoekers sluiten zich deels aan bij de definitie van Huygen & de Meere (2008). De onderzoekers zien sociale cohesie als het onderlinge vertrouwen tussen burgers, saamhorigheidsgevoelens, de hoeveelheid en intensiteit van het contact tussen burgers en participatie aan het groepsleven. Gedeelde normen en waarden zien zij niet als iets dat bij sociale cohesie hoort, maar als iets dat de sociale cohesie versterkt. Het is namelijk mogelijk dat er sociale cohesie is, zonder dat er gedeelde normen en waarden zijn. Dit geldt ook voor het hebben van een gemeenschappelijk doel als burgers. Dat gedeelde normen en waarden de sociale cohesie versterkt, wordt ook bevestigd door van Vliet (2015). Als voorbeeld noemt hij de WhatsApp groep ter buurtpreventie. 'Dit is een laagdrempelige manier waarbij wijkbewoners elkaar gemakkelijk kunnen alarmeren bij verdachte situaties in de wijk. Met deze methode ontstaan er meer gemeenschappelijke normen en waarden, wat ten goede komt van de sociale cohesie.' (van Vliet, 2015, p. 45).

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) werd in januari 2007 ingevoerd. Met de Wmo wordt beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van de burgers. Je helpt je mede wijkbewoners met de problemen waar zij tegen aan lopen, en zij helpen jou. Dit betekent bijvoorbeeld dat je de buurman kan helpen met de tuin, of je past op de kinderen van de overbuurvrouw (Huygen & de Meere, 2008). Op deze manier wordt de participatie van de burgers bevorderd en de sociale cohesie versterkt. Zoals eerder besproken, wordt sociale cohesie versterkt als wijkbewoners een gemeenschappelijk doel hebben. Doordat de burgers allemaal dezelfde woonomgeving hebben, is er snel een gemeenschappelijk doel. Dit kan zijn: het opknappen van de wijk. Dit onderbouwt ook de hogere tevredenheid met betrekking tot de woonomgeving bij wijken met een hoge mate van sociale cohesie (Huygen & de Meere, 2008). De participatie van de burgers zal groter worden door de versterkte sociale cohesie en dit kan resulteren in betere samenwerking tussen de burgers. Deze samenwerking komt tot stand omdat iedereen kan profiteren van de behaalde resultaten in hun wijk. Als burgers zich identificeren met hun wijk zullen zij betrokkenheid tonen bij aangelegenheden die dicht bij huis afspelen. Burgers zetten zich sneller in voor hun eigen wijk dan voor wijken waar zij niets mee te maken hebben (van Marissing, 2008).

Een verhoogde mate van sociale cohesie leidt ook tot een verhoogd veiligheidsgevoel. De kans om gedupeerde te worden door criminaliteit wordt verkleind en burgers zijn sneller bereid aangifte te doen bij de politie (Huygen & de Meere, 2008). Doordat niet alleen de politie zich inzet voor de openbare orde en veiligheid, maar ook de inwoners van een wijk, wordt de veiligheid daadwerkelijk vergroot (van Stokkom & Toenders, 2010). Inwoners van een wijk zetten zich bijvoorbeeld in door het gebruik van een Whatsapp groep met de wijk, zoals eerder

in deze paragraaf beschreven is. Sociale cohesie hangt sterk samen met sociale contacten. Het blijkt makkelijker om bekenden aan te spreken op hun gedrag dan om onbekenden hierop aan te spreken (van Marissing, 2008). Daarnaast heeft een verhoogde mate van sociale cohesie een gunstige invloed op jongeren: het risico op probleemgedrag wordt verlaagd. Ondanks dat het risico op probleemgedrag hierdoor verlaagd wordt, is het mogelijk dat burgers zelf een verhoogd risico ervaren om slachtoffer te worden van geweld. Dit is te verklaren door het onderlinge contact tussen burgers waardoor ze beter op de hoogte zijn van de criminele bewegingen in de wijk (Huygen & de Meere, 2008).

Een verhoogde mate van sociale cohesie kan ook negatieve gevolgen hebben. 'Sociale cohesie kan ook gepaard gaan met het onderhouden van negatieve beelden over anderen' (Kam & Needham, 2003). Het kan voorkomen dat wijkbewoners dezelfde negatieve gedachten hebben over bijvoorbeeld de falende gemeente waardoor een gemeenschappelijke vijand ontstaat. Maar 'een gezamenlijke klaagzang kan ook leiden tot een vorm van binding' (van Marissing, Bolt & van Kempen, 2015). Een ander voorbeeld kan zijn dat een jeugdthunk gedomineerd wordt door één groep waardoor andere groepen mensen worden buitengesloten (van Marissing, Bolt & van Kempen, 2015).

2.2 De invloed van etnische diversiteit

Etnische diversiteit komt vaak naar voren in dit onderzoek, er wordt namelijk onderzoek gedaan naar de etnisch diverse inwoners van de wijk Selwerd. Daarom wordt in deze paragraaf de betekenis van etnische diversiteit en de invloed daarvan onderzocht. Volgens van Oirschot, Slot & van Oirschot (2011) is er sprake van etnische diversiteit als er verschillende bevolkingsgroepen aanwezig zijn in de wijk. Door andere onderzoekers (Savelkoul, 2011; Timmerman, Lodewyckx, Vanheule & Wets, 2004) wordt etnische diversiteit gebruikt als begrip voor immigranten en om de mate van integratie te onderzoeken in een wijk. Gijsberts, van der Meer & Dagevos (2008) spreken in hun onderzoek over zowel autochtone als allochtone bewoners wanneer zij spreken over etnische diversiteit. In dit onderzoek wordt er van etnische diversiteit gesproken als er sprake is van verschil in culturele achtergrond. Op deze manier wordt er geen onderscheid gemaakt tussen allochtonen of autochtonen en wordt er niet enkel gesproken over immigranten.

Volgens Putnam (2007) vermindert etnische diversiteit de sociale cohesie in wijk. Putnam spreekt van een 'hunkering down', dit betekent dat in buurten met etnische diversiteit bewoners in zichzelf keren, zij kruipen in hun 'schulp'. Hierdoor neemt de solidariteit, het buurtcontact en het onderlinge vertrouwen in de wijk af. Dit maakt dat zij minder vrienden hebben en samenwerking in de buurt zeldzaam is. Daarnaast ondervond Putnam in zijn onderzoek dat het vertrouwen in de eigen etnische groep afnam wanneer er sprake is van etnische diversiteit in de wijk. Ook Gijsberts, van der Meer & Dagevos (2008) hebben ondervonden dat etnische diversiteit effect heeft op de wijk. Zij concluderen het volgende:

'De aanwezigheid van veel allochtone groepen in een buurt heeft dus een ongunstige invloed op het buurtcontact. Voor de andere onderzochte dimensies van cohesie was er geen sprake van een diversiteitseffect. Het vertrouwen in andere mensen, het verrichten van vrijwilligerswerk en het geven van informele hulp liggen wel op een lager niveau in multi-etnische buurten, maar dit komt simpelweg doordat er nu eenmaal meer mensen wonen die lager op deze dimensies scoren. Hier is dus sprake van een samenstellingseffect en niet van een diversiteitseffect (Gijsberts et al. 2008, p.331).'

Gijsberts, van der Meer & Dagevos (2008) constateren in hun onderzoek geen invloed op het sociaal vertrouwen, zoals Putnam (2007) wel beschrijft in zijn onderzoek. Zij zien wel negatieve effecten van etnische diversiteit, maar deze zijn meer genuanceerd dan Putnam beschrijft. Putnam houdt namelijk geen rekening met verschillende dimensies van sociale cohesie en verschillende factoren, zoals direct buurtcontact, het geven van vrijwillige hulp, het verrichten van vrijwilligerswerk en het onderlinge vertrouwen. De negatieve effecten worden vooral gevonden op een dimensie van sociale cohesie: het directe buurtcontact. Ook Tolsema e.a.

(2009) onderscheiden sociale cohesie in verschillende dimensies. Deze verschillende dimensies zijn: de hoeveelheid contact met burens, sociaal vertrouwen, vrijwilligerswerk en tolerantie. Zij geven aan dat etnische diversiteit de sociale cohesie op elke dimensie anders beïnvloedt en dit afhangt van meerdere aspecten dan alleen etnische diversiteit in de wijk. De mate van sociale cohesie wordt ook beïnvloed door individuele kenmerken (inkomensniveau en opleidingsniveau), buurtkenmerken en gemeentelijke kenmerken. Een ander onderzoek (Lancee & Dronkers, 2008) toont aan dat etnische diversiteit in de wijk voor minder onderling vertrouwen zorgt in de buurt. Vooral wanneer de naaste burens een andere etniciteit hebben neemt het vertrouwen af. Het is daarom van belang om te focussen op direct buurtcontact in plaats van het vertrouwen op bredere schaal. Hierin wordt de theorie van Putnam over de vermindering van het sociaal vertrouwen bevestigd. Er wordt alleen niet bevestigd dat etnische diversiteit ook zorgt voor het afnemen van het vertrouwen binnen de eigen etnische groep. Er kan worden geconcludeerd dat er een negatief effect is bevonden van etnische diversiteit in de wijk op de sociale cohesie, namelijk de vermindering van sociaal vertrouwen en buurtcontact in de wijk. Door verschillende onderzoeken (van Oirschot, Slot & van Oirschot, 2011; Gijsberts, van der Meer & Dagevos 2008; Eidhof, van Houtte & Vermeulen, 2016) wordt dit gevonden effect onderbouwd met de conflicttheorie/ etnische- competitietheorie. Volgens deze theorie wordt de etnische diversiteit benadrukt wanneer bewoners met een verschillende etniciteit naast elkaar leven. Hierdoor voelen bewoners zich bedreigd door bewoners uit de andere groep, ook wel de out group genoemd, en neemt het onderlinge contact en vertrouwen in de wijk af. Daarnaast kan het negatieve effect verklaard worden door de homogeniteitstheorie. Dit betekent dat mensen graag contact hebben met mensen op wie zij lijken of met wie zij zich identificeren. Daarom kan er in een etnisch diverse wijk minder contact tussen bewoners zijn (Gijsberts, van der Meer & Dagevos, 2008). Volgens de multiculturele buurt hypothese is het effect van etnische diversiteit in de wijk verschillend per groep. Deze hypothese stelt dat het effect positief is voor etnische minderheden in de wijk, maar negatief voor etnische meerderheden. Dit betekent dat autochtonen in een etnisch diverse wijk vaak minder buurtcontact hebben dan etnische minderheden in de wijk (Gijsberts, van der Meer & Dagevos, 2008). Tot slot staat tegenover deze theorieën de contacthypothese. Deze theorie stelt dat wanneer mensen van verschillende etnische groepen met elkaar in contact komen, de onderlinge vooroordelen verdwijnen. Het gaat ervan uit dat burens automatisch met elkaar in contact komen. Hierdoor wordt het onderlinge vertrouwen en de sociale cohesie in een etnisch diverse wijk versterkt (van Oirschot, Slot & van Oirschot, 2011).

2.3 Visies vanuit andere landen

Door de sociale cohesie in etnisch diverse wijken in andere landen te onderzoeken worden er verschillende perspectieven naast elkaar gelegd. Deze paragraaf beschrijft etnisch diverse wijken in Londen, de Verenigde Staten, Canada en Indonesië.

Een onderzoek (Hudson, Phillips, Ray & Barnes, 2007) naar de lokale wijk North Tottenham in Londen toont aan dat er weinig sociale interactie is tussen verschillende culturen in deze wijk. Daarin wordt sociale interactie gelijkgesteld aan sociale cohesie in de wijk. Hudson, Phillips, Ray & Barnes (2007) ondervonden dat sport, muziek en het hebben van werk de sociale interactie stimuleert. Barrières in sociale interactie zijn: verschillende talen, percepties van culturele verschillen en stereotypering, werkloosheid en angst voor criminaliteit. Veel mensen met een andere culturele achtergrond voelden zich emotioneel verbonden aan de wijk, maar voelden zich ook aangetrokken tot andere gebieden waar een grotere kans ligt op een betere sociale status. De conclusie uit dit onderzoek laat zien dat er op institutioneel niveau actie ondernomen moet worden om de sociale cohesie in etnisch diverse wijken te versterken. Door middel van 'local grassroots projects' wordt de sociale cohesie versterkt. Dit betekent dat er gebruik wordt gemaakt van burgerinitiatieven en politiek activisme in de wijk. Door middel van deze projecten wordt betrokkenheid, participatie en sociale relaties in de wijk bevorderd. Een voorbeeld van een dergelijk project is het Living under one sun project in Tottenham. Dit project creëert een plek waar bewoners hun ideeën, verhalen en vaardigheden delen. Dit project brengt en stimuleert positieve verandering in de wijk zodat alle culturen,

leeftijden en begaafdheden erbij kunnen horen. Verschillende culturen in de wijk worden bij elkaar gebracht door samen te koken en eten (Living under one sun, 2017).

Volgens Stolle, Soroka & Johnston (2008) is er een negatieve invloed van etnische diversiteit in de wijk op de sociale cohesie in zowel de Verenigde Staten als in Canada. In beide landen is het onderlinge vertrouwen in etnisch diverse wijken lager. Zij ondervonden dat onder wijkbewoners die regelmatig met elkaar in contact zijn, het vertrouwen hoger ligt. Daarom moet volgens Stolle, Soroka & Johnston (2008) de focus liggen op het versterken van de sociale banden. Dit kan door middel van de termen 'bridging' en 'bonding'. Dit betekent dat het onderlinge vertrouwen versterkt wordt door bewoners te verbinden en de sociale interactie te versterken. 'Bonding' betekent bewoners bij elkaar brengen die iets gemeen hebben, door bijvoorbeeld naar dezelfde kerk te gaan. 'Bridging' daarentegen brengt mensen bij elkaar die verschillende achtergronden hebben door bijvoorbeeld lid te worden van een recreatieve groep of club. Door het contact tussen wijkbewoners te bevorderen, wordt verschil in etniciteit als minder dreigend gezien. Wel moet rekening gehouden worden met de omgeving van het individu. Contact stimuleert namelijk niet altijd een positief effect op het vertrouwen, het kan ook het negatieve effect neutraliseren. Savekoul, Gesthuizen & Scheepers (2015) hebben onderzoek gedaan naar de effecten van bonding en bridging in Nederlandse etnisch diverse wijken. Zij tonen aan dat er weinig bonding en bridging aanwezig is in deze wijken. Dit betekent dat de theorie van bonding en bridging ook in Nederland van toepassing zou kunnen zijn. Uit verschillende onderzoeken (Savekoul, Gesthuizen & Scheepers, 2015; Stolle, Soroka & Johnston, 2008; Hudson, Phillips, Ray & Barnes, 2007; Putnam, 2007) kan geconcludeerd worden dat onderzoekers in westerse landen op een lijn zitten over de invloed van etnische diversiteit op de sociale cohesie. Etnische diversiteit vermindert namelijk het onderlinge vertrouwen in een wijk. Om de sociale cohesie te versterken, kan het contact tussen wijkbewoners verbeterd worden. Bijvoorbeeld door het organiseren van gezamenlijke activiteiten en lid worden van een groep.

Indonesië is een van de landen waar de meeste etnische diversiteit is. Uit onderzoek blijkt dat in Indonesië etnische diversiteit in verband staat met het onderlinge vertrouwen in de wijk (Mavridis, 2014). Deze resultaten zijn te vergelijken met de eerdere studie van Putnam (2007) in de Verenigde Staten. Wijkbewoners in Indonesië in een etnisch diverse wijk zijn namelijk minder snel bereid elkaar te helpen, hebben minder tolerantie naar de andere etnische groepen en voelen zich minder snel veilig. Ook toont dit onderzoek aan dat participatie in wijkactiviteiten afneemt wanneer de diversiteit groot is. Daarom wordt er gefocust op participatie in de wijk door bijvoorbeeld gezamenlijke wijkactiviteiten te organiseren (Mavridis, 2014).

2.4 Versterken van sociale cohesie

Nu duidelijk is wat sociale cohesie inhoudt, welke invloed etnische diversiteit hierop heeft en waarom het zo belangrijk is, is het de vraag hoe sociale cohesie in een wijk versterkt kan worden. In de Wmo wordt aandacht besteedt aan het versterken van sociale cohesie. De Wmo zou graag een 'zorgzame samenleving' en 'onderlinge betrokkenheid' willen zien, en hiervoor is sociale cohesie nodig. Door de Wmo wordt de verantwoordelijkheid voor zorg en welzijn verschoven tussen overheden, individuen en sociale verbanden. Daarom stimuleert de Wmo actief burgerschap om de sociale samenhang en leefbaarheid van dorpen en wijken te versterken. De Wmo heeft een beleid voor openbare geestelijke gezondheidszorg (oggz) en verslavingsbeleid. In dit beleid worden risicofactoren gesignaleerd en bestreden. Daarbij wordt er gekeken naar psychosociale factoren zoals een laag opleidingsniveau, werkloosheid, eenzaamheid en relatiebreuken, waarbij je de link kan leggen met vormen van participatie zoals onderwijs-, arbeids- en sociale participatie. Bovenstaande betekent voor de wijk dat het oggz-beleid niet alleen dient als vangnet voor wie al sociaal uitgesloten is, maar ook als een beleid dat participatie actief beïnvloed (Jager-Vreugdenhil, 2012).

Om te kunnen participeren in een wijk moeten burgers hiervoor genoeg mogelijkheden krijgen. Men moet de mogelijkheid hebben om een huishouden te voeren, zich te verplaatsen in en om de woning, zich lokaal te verplaatsen per vervoermiddel en mensen te ontmoeten. Een

sportvereniging, kinderopvang, vrijwilligerswerk, supermarkt zijn middelen waardoor mensen mogelijkheden krijgen om te participeren (Jager-Vreugdenhil, 2012). Met betrekking tot actieve participatie is het belangrijk dat burgers gestimuleerd en gesteund worden door professionals in hun activiteit. Het komt regelmatig voor dat professionals wijkbewoners niet steunen in hun activiteit maar deze overnemen, hierdoor worden zij ontmoedigd. Als wijkbewoners worden aangemoedigd in hun eigen activiteit zorgt dit voor eigenheid van de wijk en dit moet behouden en geaccentueerd worden. Hierdoor zullen zij zich meer thuis voelen in een wijk en trots zijn dat ze daar wonen, en dit is het begin van sociale cohesie (Van Stokkom en Toenders, 2010). Het aanmoedigen van wijkbewoners in hun eigen activiteit vindt ook Roeland van der Schaaf, wethouder stadsontwikkeling Groningen, belangrijk. Hij wil bijdragen aan de saamhorigheid in de wijk Selwerd door bewoners te ondersteunen in hun plannen die ze zelf bedenken voor hun woonomgeving, om uiteindelijk de sociale cohesie te versterken (Dagblad van het Noorden, 2017).

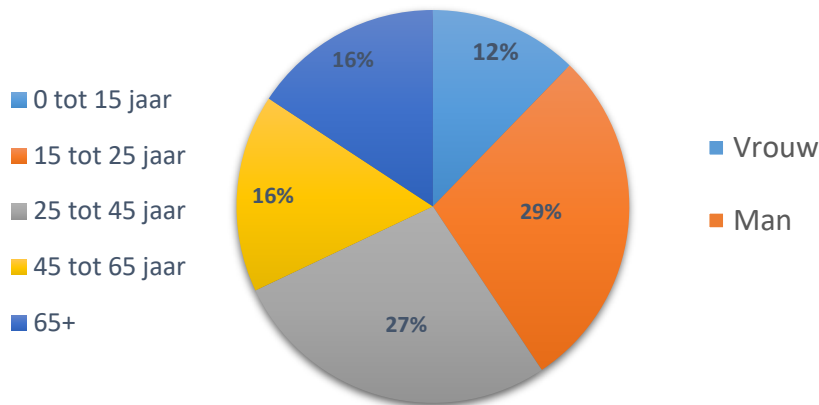
In het bevorderen van sociale cohesie spelen opbouwwerkers een grote rol. Opbouwwerkers werken aan verschillende projecten om het welzijn van de burgers te verbeteren. Hierbij richten zij zich op de kwetsbare en minder kwetsbare burgers in de wijk: het uitgangspunt is dat niemand uitgesloten wordt. De taak van de opbouwwerker in de multiculturele wijk zoals Selwerd is complex. Er worden projecten opgezet om multiculturele verbindingen te maken en ongewenst gedrag terug te dringen maar het blijkt dat het bij elkaar brengen van de verschillende culturen en generaties moeilijker is geworden (Gerrits & Vlaar, 2010).

Door te participeren in een wijk wordt ook het contact tussen bewoners verbeterd. Contact kan er zijn op verschillende manieren en in verschillende mate. Het groeten van je buurman/vrouw op straat, op verjaardagsvisite gaan, samen sporten of samen boodschappen doen, het zijn allemaal vormen van contact. Contact kan worden gestimuleerd door het opzetten van een dorpshuis. In een wijk met verschillende etnische achtergronden kan contact moeilijker zijn. Dit kan te maken hebben met een taalbarrière of verschillende normen en waarden. Het is belangrijk voor wijkbewoners om een onderlinge vertrouwensband te hebben, om contact aan te gaan. Ook het hebben van een gemeenschappelijk doel zoals bijvoorbeeld de veiligheid in de wijk waarborgen zorgt voor verhoogde saamhorigheidsgevoelens en dus een verhoogde mate van sociale cohesie (Lub, 2016).

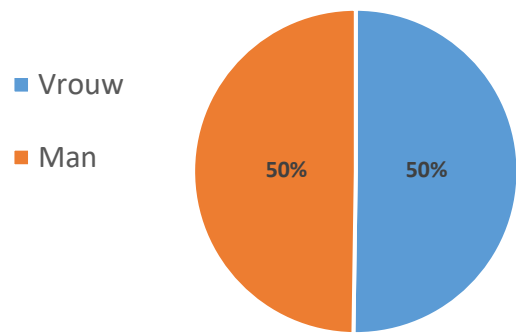
In vele gemeenten wordt er gewerkt aan het versterken van sociale cohesie. Een aspect wat veel terugkomt bij het versterken van sociale cohesie is het betrekken van de wijkbewoners bij het beleid. Inwoners bepalen liever zelf wat er gebeurt dan dat hen verteld wordt wat er gaat gebeuren. Indien inwoners de mogelijkheid krijgen om mee te denken en eventueel mee te beslissen voelen zij zich meer betrokken bij de wijk. (van Marissing, Bolt & van Kempen, 2004). In Rotterdam wordt hiermee ook veel geëxperimenteerd, bijvoorbeeld het project: Mensen maken de stad. Met dit project wordt er geprobeerd de wijkbewoners zich te laten identificeren met de wijk waarin zij wonen, door hen meer inspraak te geven. Op deze manier zullen de bewoners zich meer verantwoordelijk gedragen en spreken zij ook eerder andere mensen op storend gedrag aanspreken (van Stokkom & Toenders, 2010).

2.5 Selwerd in kaart gebracht

De wijk Selwerd ligt in het Noorden van Groningen, met 6455 bewoners. Onder deze inwoners zijn evenveel mannen als vrouwen, zoals in figuur 1.2 wordt weergegeven. Daarnaast zijn er verschillende leeftijdsgroepen in de wijk, zoals figuur 1.1 weergeeft. De grootste groep inwoners zijn de inwoners tussen de 15 en 25 jaar, hierna volgt de groep 25 tot 45 jaar, de groepen 45 tot 65 & 65+ en de kleinste groep bestaat uit de leeftijd 0 tot 15 jaar (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2017).

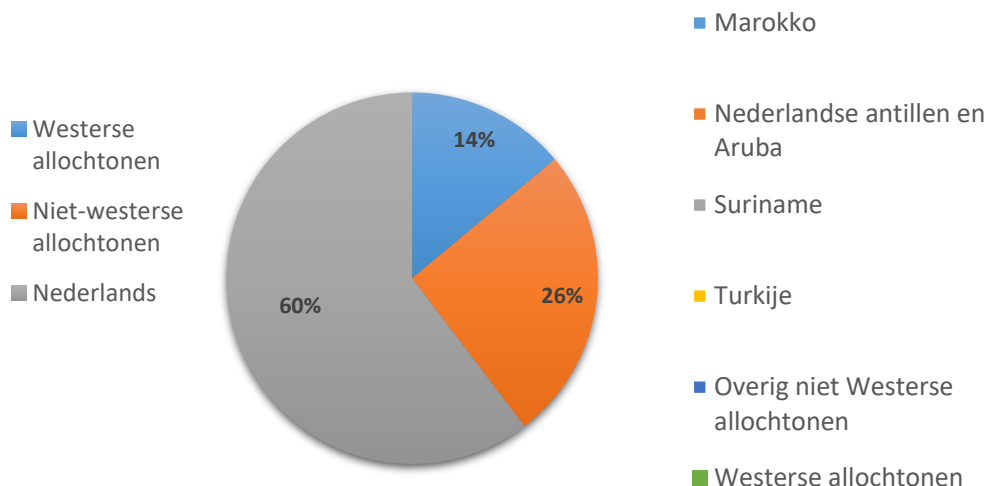

Figuur 1.1: Leeftijd inwoners Selwerd

Figuur 1.2: Geslacht inwoners Selwerd

Selwerd is een wijk waar verschillende nationaliteiten met elkaar samenleven. Dit betekent dat Selwerd een etnisch diverse wijk is. In figuur 1.3 wordt duidelijk dat 40% van de wijk bestaat uit allochtonen, waarvan het grootste deel niet-westerse allochtonen zijn. De achtergronden van deze allochtonen worden weergegeven in figuur 1.4. Opvallend hieraan is dat 43% van de allochtonen bestaat uit overige niet Westerse allochtonen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2017).

Figuur 1.3: Allochtonen Selwerd

Figuur 1.4: Etniciteit inwoners Selwerd

Selwerd wordt ook wel gezien als een kwetsbare wijk, wat betekent dat de leefbaarheid de afgelopen jaren is afgenomen. In kwetsbare wijken hebben een groot deel van de inwoners een laag inkomen, lage opleiding en psychische problemen (Algemeen Dagblad, 2017). Volgens Onderzoek en Statistiek Groningen (2017) is Selwerd, samen met de Tuinwijk en Vinkhuizen, na de Korrewegwijk de wijk met het meeste aantal kinderen in bijstandsgezinnen. Daarnaast is de koopkracht in Selwerd zeer laag in vergelijking met andere wijken in Groningen. Ook de Gemeente Groningen geeft aan dat Selwerd op sociaaleconomisch gebied aandacht nodig heeft (Gemeente Groningen, 2018). Een deel van de woningen zijn bestemd voor bijzondere beleidsdoelgroepen, wat bijvoorbeeld betekent dat er veel sociale huurwoningen zijn in de wijk. Volgens het Dagblad van het Noorden (2017) is de leefbaarheid in Selwerd sinds 2012 verminderd. Oorzaken van deze verminderde leefbaarheid zijn te weinig wijkvernieuwing, gevoelens van onveiligheid en een mindere mate van sociale cohesie. Met

wijkvernieuwing wordt investering vanuit de Gemeente Groningen bedoeld. Door de economische crisis en dus een gebrek aan financiële middelen, heeft zich in Selwerd weinig wijkvernieuwing plaatsgevonden. Volgens de Gemeente wordt er inmiddels weer geïnvesteerd in Selwerd om de leefbaarheid te vergroten. Het beleid richt zich voornamelijk op het versterken van de sociale cohesie. Volgens de gemeente is het hiervoor belangrijk om de saamhorigheid te verbeteren en het individualisme tegen te gaan. Wijkbewoners en de gemeentes werken samen om de sociale cohesie in Selwerd te versterken (Platform 31, 2017). Een voorbeeld waarin bewoners en de Gemeente samenwerken om de sociale cohesie te versterken is het wijkbedrijf Selwerd. In 2013 is het wijkbedrijf Selwerd opgericht omdat bewoners en instellingen zagen dat de vernieuwing van de wijk achterbleef in vergelijking met andere wijken van Groningen. Hierdoor is de Gemeente gaan investeren in het wijkbedrijf. Het doel is om de saamhorigheid in de wijk te stimuleren en bewoners te ondersteunen in ideeën die zij zelf bedenken voor de wijk. Het wijkbedrijf levert diensten voor bewoners van de wijk Selwerd, wat gedaan wordt door andere bewoners van deze wijk (Focus Groningen, 2015). Het gezamenlijke doel is om de wijk mooier te maken en de problemen als armoede, werkloosheid en eenzaamheid te doorbreken. Binnen het Wijkbedrijf zijn vrijwilligers, participatiemedewerkers, professionals en zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers).

Naast het wijkbedrijf Selwerd is er in de wijk opbouwwerk vanuit het WIJ-team. Bij het WIJ-team kunnen bewoners terecht voor ondersteuning, zorg, ontmoeting en activiteiten. Bewoners uit de wijk Selwerd hebben veelal vragen over eenzaamheid, dagbesteding en sociale inbedding.

In het eerste half jaar van 2017 hebben circa 10% van de bewoners het WIJ-team om hulp gevraagd, wat een hoog percentage is in vergelijking met bewoners van andere wijken in de stad (Gemeente Groningen, 2018). Tot slot is er in de wijk een wijkcentrum gevestigd. Het wijkcentrum de berk is opgezet om een actieve gemeenschap te stimuleren. Door het wijkcentrum kunnen bewoners elkaar opzoeken en komen zij met elkaar in contact (Dagblad van het Noorden, 2017). Er worden in het wijkcentrum allerlei activiteiten voor verschillende leeftijden georganiseerd om ontmoeting tussen wijkbewoners te stimuleren. Voorbeelden van activiteiten zijn biljarten, dansen, talen leren, computerles en bingo. Ook kunnen bewoners er terecht met nieuwe ideeën over activiteiten en cursussen in het Wijkcentrum, zodat de functie van het wijkcentrum waardevol blijft (Wijkcentrum de Berk, z.d.).

2.6 Conclusie

In het literatuuronderzoek is duidelijk geworden dat onderling vertrouwen tussen burgers, saamhorigheidsgevoelens, de hoeveelheid en intensiteit van het contact tussen burgers en participatie aan het groepsleven de definitie is van sociale cohesie. Deze definitie wordt meegenomen naar de onderzoeksinstrumenten in het praktijkonderzoek. Een positief gevolg van een verhoogde mate van sociale cohesie is meer participatie van de burgers, wat kan resulteren in betere samenwerking tussen deze burgers. Daarnaast leidt een verhoogde mate van sociale cohesie tot een verhoogd veiligheidsgevoel en wordt ook de kans om gedupeerde te worden van criminaliteit verkleind. Het contact tussen burgers is belangrijk voor sociale cohesie en dit contact kan bevorderd worden door het vertrouwen te bevorderen. Een negatief gevolg van een verhoogde mate van sociale cohesie is dat door de verbinding een gemeenschappelijke vijand of klaagzang kan worden gevormd waardoor iemand of andere groepen uitgesloten kan worden. Zoals beschreven zijn er veel positieve gevolgen van een verhoogde mate van sociale cohesie en daarom kiezen de onderzoekers ervoor om de sociale cohesie in de wijk Selwerd te versterken. Etnische diversiteit zorgt voor afname van het onderlinge vertrouwen en het directe buurtcontact in de wijk. Er kan geconcludeerd worden dat etnische diversiteit zorgt voor vermindering van sociale cohesie in de wijk. Selwerd is een etnisch diverse wijk, daarom is het raadzaam om in het praktijkonderzoek het onderlinge vertrouwen en het buurtcontact te onderzoeken. Ook in andere landen wordt er aandacht besteedt aan het versterken van sociale cohesie in etnisch diverse wijken. Er kan geconcludeerd worden dat westerse landen zoals Canada, Amerika en Engeland, maar ook niet-westerse landen zoals Indonesië overeenkomstige interventies inzetten om de sociale

cohesie te versterken. Zij versterken de sociale cohesie in wijken door middel van het organiseren van gezamenlijke activiteiten, projecten en groepen in de wijk. Daarom wordt er in het praktijkonderzoek de verschillende mogelijkheden onderzocht om het contact tussen bewoners te versterken. Over het algemeen wordt sociale cohesie versterkt door actief burgerschap. Het is van belang dat burgers gestimuleerd worden en dat zij de mogelijkheid hebben om te participeren. Opbouwwerkers spelen een grote rol in het versterken van sociale cohesie door te werken aan verschillende projecten. Daarom is het voor het onderzoek van belang om in het praktijkonderzoek een opbouwwerker te interviewen. Verschillende partijen doen al interventies om de sociale cohesie in de wijk Selwerd te versterken. Het is voor de onderzoekers van belang om te kijken wat er nog mist in de wijk met betrekking tot interventies op dit gebied.

Hoofdstuk 3 Methode

Dit hoofdstuk beschrijft de methode van onderzoek waarin de aanpak van de gegevensverzameling wordt beschreven. Er wordt informatie gegeven over de typering van het onderzoek, onderzoekseenheden, onderzoeksinstrument, gegevensverzameling en analyseplan.

3.1 Typering onderzoek

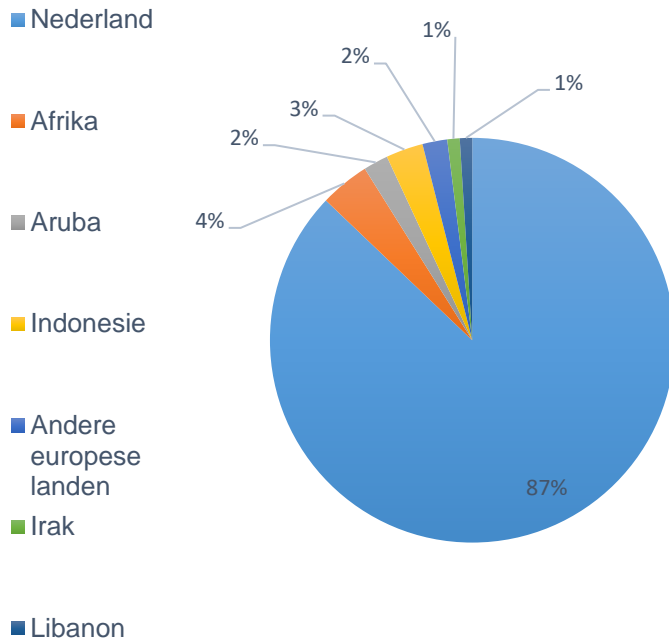
Het doel van het onderzoek is inzicht krijgen in de ervaringen en ideeën van de etnisch diverse inwoners van Selwerd en de professionals in de wijk met betrekking tot sociale cohesie, om aanbevelingen te geven op welke manier WIJS een bijdrage kan leveren om de sociale cohesie te versterken zodat uiteindelijk de leefbaarheid voor de inwoners van Selwerd verbeterd wordt. Hierbij is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: Wat zijn de ervaringen en ideeën van de etnisch diverse inwoners van Selwerd en de professionals in de wijk met betrekking tot sociale cohesie en welke bijdrage kan WIJS leveren om de sociale cohesie te versterken? Bij deze onderzoeksvraag past een kwalitatief inventariserend onderzoek. Het is namelijk van belang dat de onderzoekers zich richten op de meningen en ervaringen van de inwoners van Selwerd en hoe zij de situatie beleven, dit wordt ook wel het insidersperspectief genoemd. Door meningen van inwoners van Selwerd en professionals in de wijk in kaart te brengen, wordt een beeld van de bestaande situatie gevormd. De onderzoekers hebben gebruik gemaakt van onderzoeksinstrumenten die een verdiepende werking hebben, zoals het afnemen van interviews. Uiteindelijk wilden de onderzoekers ook inzicht krijgen in de manier waarop WIJS een bijdrage kan leveren om de sociale cohesie te versterken. In dit kwalitatieve onderzoek worden de werkzaamheden van tevoren bepaald en uitgewerkt. De onderzoekers hebben deze werkzaamheden indien nodig aangepast en aangevuld tijdens het onderzoek (Migchelbrink, 2006).

3.2 Onderzoekseenheden

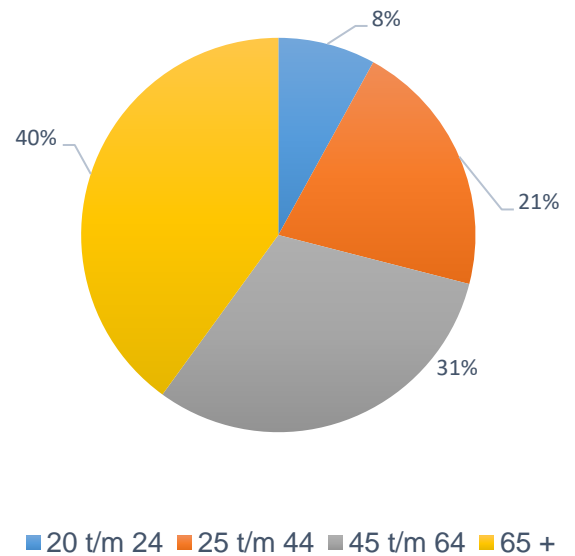
In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van verschillende bronnen.

3.2.1 Wijkbewoners

De eerste groep respondenten zijn de etnisch diverse inwoners van de wijk. Het is van belang om deze respondenten te interviewen omdat zij de onderzoekers inzicht kunnen geven in hoe zij de sociale cohesie in de wijk Selwerd ervaren. De onderzoekers hebben gekozen om de enquêtes af te nemen in het plaatselijke winkelcentrum om een goede afspiegeling te krijgen van de wijk. Zij gaan ervan uit dat iedereen uit de wijk Selwerd boodschappen doet. In dit winkelcentrum bevinden zich de supermarkten: Albert Heijn, Lidl en de internationale supermarkt 'Al Nour'. Hierdoor krijgen de onderzoekers de kans om inwoners met een verschillend inkomen en een diverse etniciteit te enquêteren. Door te streven naar een goede afspiegeling van de wijk wordt de validiteit van het onderzoek verhoogd. De onderzoekers trachtten een zo groot mogelijk aantal inwoners van Selwerd te enquêteren om het onderzoek betrouwbaarder te maken. Om dit te bereiken hebben de onderzoekers drie middagen ingepland om de enquêtes af te nemen, vijf uren per middag. Daarbij gingen zij ervan uit allebei vier enquêtes per uur af te nemen. Dit zou uitkomen op 120 afgenomen enquêtes. In de realiteit hebben de onderzoekers drie middagen, vier uren per middag enquêtes afgenomen. Zij hebben in totaal 100 enquêtes afgenomen. Van de 100 respondenten waren 43 man en 57 vrouw. De onderzoekers hebben gekozen om informatie over het geboorteland (zie figuur 2.1) en leeftijd (zie figuur 2.2) van de respondenten weer te geven in tabellen om dit overzichtelijk te maken.

Figuur 2.1: Geboorteland

Figuur 2.2: Leeftijd

Naast het afnemen van de enquêtes hebben de onderzoekers ook interviews afgenomen met bewoners. Deze bewoners hebben tijdens het invullen van de enquête aangegeven geïnteresseerd te zijn in een verdiepend interview. De onderzoekers hebben 19 aanmeldingen gekregen voor het verdiepend interview waarvan zij 10 uitgenodigd hebben via de mail. Daarbij hebben de onderzoekers gelet op diverse etniciteit van de respondenten om de validiteit van het onderzoek te waarborgen. Van de 10 uitgenodigde inwoners hebben vier gereageerd. De vier respondenten waren allemaal vrouw, waarvan drie geboren in Nederland en één in Afrika. Twee van de respondenten zitten in de leeftijdsgroep 25 t/m 44 en twee van de respondenten zitten in de leeftijdsgroep 45 t/m 64.

3.2.2 Professionals

De onderzoekers hebben naast de inwoners van Selwerd ook meerdere professionals, werkzaam in Selwerd, geïnterviewd om vanuit verschillende invalshoeken naar de situatie te kijken en hierin eventuele overeenkomsten en verschillen te vinden. Door verschillende professionals te interviewen wordt er gebruikt gemaakt van triangulatie van databronnen, wat bevorderlijk is voor de validiteit van het onderzoek (Migchelbrink, 2006). De onderzoekers hadden gepland om interviews af te nemen met twee professionals werkzaam binnen WIJS, een professional van het WIJ-team en een professional binnen het wijkbedrijf. In werkelijkheid hebben de onderzoekers een projectcoördinator van WIJS, een buurtopbouwwerker van het WIJ-team en de buurtconciërge van het wijkbedrijf Selwerd geïnterviewd. De buurtconciërge heeft als doel om het leef comfort in de wijk te verhogen en te coördineren tussen bewoners en verschillende organisaties. Hij heeft veel contact met wijkbewoners, de wijkagent, handhaving en meldpunt overlast. Hierdoor heeft de buurtconciërge de onderzoekers inzicht kunnen geven in wat zich afspeelt in de wijk. Daarnaast hebben de onderzoekers een professional geïnterviewd die werkzaam is binnen WIJS (Anne Kraanen). Naast projectcoördinator van WIJS is zij ook buurtopbouwwerker van Selwerd binnen het WIJ-team. De onderzoekers hebben hierdoor inzicht gekregen in wat zich afspeelt in de wijk en in wat WIJS kan doen om de sociale cohesie binnen de wijk te versterken. Tot slot hebben de onderzoekers een buurtopbouwwerker van het WIJ-team geïnterviewd. Zij begeleidt onder

andere een multiculturele vrouwengroep. De onderzoekers hebben hierdoor inzicht gekregen in waar de problematieken van Selwerd liggen en hoe dit eventueel opgelost kan worden.

3.3 Onderzoeksinstrument

Tijdens het onderzoek is er gebruik gemaakt van verschillende soorten onderzoeksinstrumenten, namelijk: een enquête en een half gestructureerd interview. Het gebruik maken van meerdere onderzoeksinstrumenten wordt ook wel triangulatie van dataverzamelingstechnieken genoemd (Migchelbrink, 2006). Dit is bevorderlijk voor de betrouwbaarheid van het onderzoek. Door middel van de enquêtes is er informatie opgedaan over de ervaren sociale cohesie en wens op dit gebied van de inwoners van Selwerd. De bevindingen uit de enquêtes worden meegenomen naar de half gestructureerde interviews. Door middel van de interviews wordt er verdiepend ingegaan op de motieven, ervaringen en belevingen van mensen over het eigen gedrag, gebeurtenissen, gevoelens, opvattingen en situaties (Migchelbrink, 2006).

3.3.1 Enquête

Allereerst hebben de onderzoekers enquêtes afgenomen in het winkelcentrum van Selwerd. Deze plek biedt toegang tot het bereiken van meerdere, diverse inwoners van de wijk Selwerd. Door deze enquêtes hebben de onderzoekers snel een grote hoeveelheid informatie kunnen verkrijgen. De onderzoekers hebben een beter beeld gekregen van de huidige situatie in Selwerd en de verschillende opvattingen over sociale cohesie in de wijk. Voordat de onderzoekers de enquêtes hebben afgenomen in het winkelcentrum van Selwerd hebben zij een pilot gedaan in het winkelcentrum van Paddepoel om de betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen. Door gebruik te maken van een pilot hebben de onderzoekers geprobeerd toevallige fouten te voorkomen door de vragenlijst na de pilot aan te passen. Volgens Migchelbrink (2006) is een enquête een onderzoeksinstrument waarbij de volgorde en bewoording van de vragen van tevoren vast staan. Hierdoor zijn de vragen voor elke inwoner hetzelfde en wordt de validiteit van het onderzoek verhoogd. Uit het literatuuronderzoek blijkt dat onderling vertrouwen tussen burgers, saamhorigheidsgevoelens, de hoeveelheid en intensiteit van contact tussen burgers en participatie aan het groepsleven de definitie is van sociale cohesie (zie paragraaf 2.1). Om de kenmerken van sociale cohesie begrijpelijk te maken hebben de onderzoekers deze begrippen geoperationaliseerd (zie bijlage A). Op deze manier zijn de vragen afgestemd op het referentiekader van de respondenten (Migchelbrink, 2006). Bij het opstellen van de vraagvolgorde van de enquête is er rekening gehouden met de gevoeligheid van de vragen. Er is gekozen om de eventuele gevoelige vragen over het contact met mensen met een andere etniciteit later te stellen en te beginnen met vragen over het al dan niet prettig wonen in de wijk.

3.3.2 Half gestructureerd interview

Het tweede onderzoeksinstrument is een half gestructureerd interview. Hiervoor is gekozen om meer verdiepende informatie te verkrijgen van wijkbewoners en professionals. Dit leidt tot nieuwe inzichten over opvattingen over de situatie in de wijk. De onderzoekers hebben twee verschillende topiclijsten gecreëerd om structuur in het gesprek te brengen. Eén topiclijst is gecreëerd voor de interviews met de wijkbewoners (zie bijlage B) en één voor de interviews met de professionals (zie bijlage C). Naast de structuur in het gesprek krijgt de geïnterviewde door de topiclijst ook ruimte om zijn/haar persoonlijke opvattingen naar voren te laten komen. Hierdoor meten de interviewers wat ze willen meten en wordt de validiteit verhoogd (Migchelbrink, 2006). Het is voor de interviewer van belang om open, neutrale en enkelvoudige vragen te stellen. Daarnaast is een open en belangstellende houding belangrijk. Ook moet er gebruik gemaakt worden van gesprekstechnieken zoals actief luisteren en het tonen van empathische reacties. Hierdoor krijgt de geïnterviewde de ruimte om open te zijn en wordt er minder snel informatie achtergehouden wat de validiteit verhoogd. Door tijdens het interview te parafrasen en te controleren of de gegeven informatie juist begrepen is, wordt de betrouwbaarheid verhoogt.

Met de informatie uit de enquêtes en het literatuuronderzoek zijn er topiclijsten gecreëerd, wat de validiteit van het onderzoek verhoogd. Uit het literatuuronderzoek is naar voren gekomen dat in dit onderzoek de volgende aspecten worden verstaan onder sociale cohesie: onderling contact, onderling vertrouwen, saamhorigheidsgevoelens en participatie aan het groepsleven. Daarnaast is naar voren gekomen dat culturele diversiteit veel invloed kan hebben op de sociale cohesie in een wijk, dit is ook gebleken uit de enquêtes. Deze aspecten zijn verwerkt in de topiclijst voor de interviews met de professionals (zie tabel 1) en met de wijkbewoners (zie tabel 2).

Tabel 1: Topiclijst interview professionals

1. Informatie en rol professional
2. Sociale cohesie + verklaring hiervoor
  - Onderling contact (hoeveelheid en intensiteit)
  - Onderling vertrouwen
  - Saamhorigheidsgevoelens
  - Participatie aan het groepsleven
3. Invloed van verschillende culturen in de wijk
4. Wat wordt er al gedaan om de sociale cohesie te versterken
5. Versterken sociale cohesie door studenteninzet (WIJS)

Tabel 2: Topiclijst interview wijkbewoners

1. Informatie wijkbewoner
2. Wonen in Selwerd
3. Sociale cohesie + verklaring hiervoor
  - Onderling contact (hoeveelheid en intensiteit)
  - Onderling vertrouwen
  - Saamhorigheidsgevoelens
  - Participatie aan het groepsleven
4. Contact en invloed met/van verschillende culturen in de wijk
5. Wens op het gebied van sociale cohesie
6. Ideeën over het verbeteren van sociale cohesie

3.4 Procedure gegevensverzameling

Deze paragraaf beschrijft de voorbereiding en het verloopt van de gegevensverzameling van de enquêtes en interviews.

3.4.1 Enquêtes

Door middel van een gelegenheidssteekproef zijn er willekeurig en pragmatisch respondenten voor de enquêtes geselecteerd. De enige voorwaarde was dat de wijkbewoner in de wijk Selwerd woont. Dit is van belang voor het onderzoek omdat de sociale cohesie tussen de inwoners van de wijk Selwerd onderzocht moet worden. Er is gekozen voor de gelegenheidssteekproef omdat dit een gemakkelijke manier is om mensen snel te bereiken. De enquêtes zijn afgenomen op woensdagmiddag, vrijdagmiddag en zaterdag in het winkelcentrum van Selwerd, omdat op deze momenten de meeste wijkbewoners vrij zijn van werk of school. De onderzoekers hebben de wijkbewoners een op een benaderd en gevraagd of zij deel wilden nemen aan een enquête. Na een korte toelichting over het onderzoek hebben de onderzoekers zelf de vragen aan de wijkbewoners gesteld en de antwoorden genoteerd. Hiervoor hebben de onderzoekers gekozen om snel en overzichtelijk te werk te kunnen gaan. De anonimiteit van de wijkbewoners is gewaarborgd door de persoonlijke gegevens alleen te noteren en te gebruiken om opnieuw contact te kunnen opnemen voor een interview en worden niet gebruikt in de uitwerking van de resultaten. De onderzoekers hadden gepland 120

enquêtes af te nemen. In de werkelijkheid zijn er 100 enquêtes afgenomen. Hiervoor hebben de onderzoekers verschillende verklaringen. Tijdens het afnemen van de enquêtes bleek dat een groot aantal mensen die boodschappen deden in Selwerd, in andere wijken wonen. Daarnaast speelde mee dat de mensen in het winkelcentrum graag boodschappen wilden doen en geen tijd wilden maken om een enquête in te vullen. Meerdere mensen kregen de indruk dat de onderzoekers iets wilden verkopen en probeerden daarom de onderzoekers te ontwijken. Wat ook meespeelde tijdens het afnemen van de enquêtes is dat het erg koud was buiten. Meerdere mensen gaven aan niet buiten in de kou te willen staan om een enquête in te vullen.

3.4.2 Half gestructureerd interview

Er zijn verschillende steekproeven gebruikt voor het half gestructureerde interview. De groep van 3 professionals is geselecteerd door middel van een gerichte steekproef. Er is gebruik gemaakt van een maximum variatie. De professionals zijn werkzaam binnen verschillende organisaties waardoor de onderzoekers vanuit verschillende perspectieven informatie hebben gekregen. Door verschillende perspectieven te onderzoeken wordt de validiteit van het onderzoek verhoogd. De professionals zijn telefonisch benaderd en uitgenodigd voor een interview. Hierbij hebben zij de mogelijkheid gekregen om zelf aan te geven waar zij het interview willen laten plaatsvinden. Hierdoor is de kans groter dat de geïnterviewde zich op zijn/haar gemak voelde tijdens het interview en daarom de vrijheid voelde om te zeggen wat hij/zij wilde zeggen. Dit kan de validiteit van het onderzoek verhogen. Tijdens alle interviews met de professionals zijn er digitale aantekeningen gemaakt door één van de onderzoekers. Hierdoor kreeg de tweede onderzoeker alle ruimte om de respondenten te interviewen. De onderzoekers hebben de professionals gevraagd of zij met hun functie of met hun naam benoemd willen worden in het onderzoeksrapport. Twee professionals hadden voorkeur om met hun functie aangegeven te worden en een professional had voorkeur om met haar naam aangegeven te worden.

De vier wijkbewoners zijn geselecteerd door middel van een gerichte steekproef. Deze wijkbewoners zijn tijdens de enquête gevraagd of zij interesse hadden in een verdiepend interview. Deze wijkbewoners zijn geselecteerd door middel van maximum variatie. Hierbij kan gedacht worden aan mensen met verschil in etniciteit, meningen en denkbeelden. De wijkbewoners hebben zelf de keuze gekregen waar zij het interview wilden laten plaatsvinden. Ook tijdens deze interviews zijn er digitale aantekeningen gemaakt door één van de onderzoekers. Hierdoor kreeg de tweede onderzoeker de ruimte om de respondenten te interviewen. Omdat het onderzoek betrekking heeft op de wijkbewoners wordt er in de interviews veel persoonlijke informatie gedeeld. Daarom is er voor gekozen om tijdens het interview een iemand de aantekeningen te laten maken en de andere onderzoeker het interview af te laten nemen. Er is gekozen om het interview niet op te nemen om wijkbewoners de ruimte te geven om hen te laten zeggen wat zij willen zeggen. Na de interviews hebben de onderzoekers de geïnterviewde de aantekeningen laten lezen, waardoor de validiteit van het onderzoek wordt verhoogd. Op deze manier krijgt de geïnterviewde de kans om aan te geven of de verkregen informatie juist is. De onderzoekers hebben de bewoners gevraagd of zij anoniem of met hun naam aangegeven willen worden in het onderzoekersrapport. Daarbij hebben alle wijkbewoners de voorkeur om anoniem aangegeven te worden.

3.5 Analyseplan

De verkregen informatie uit de enquêtes is door de onderzoekers online verwerkt. Dit houdt in dat de onderzoekers elke enquête zelf online hebben ingevuld zodat het systeem alle resultaten kon clusteren. De resultaten die niet geclusterd werden hebben de onderzoekers zelf berekend. Deze verkregen informatie is vergeleken met het literatuuronderzoek om inzicht te krijgen in verschillen en overeenkomsten. De onderzoekers hebben de resultaten van de enquêtes onderverdeeld in de deelvragen. Door middel van de enquêtes hebben de onderzoekers antwoord gekregen op de volgende deelvragen: Hoe is de sociale cohesie tussen de inwoners met verschillende culturele achtergronden van de wijk Selwerd volgens de

inwoners? En hoe zouden de inwoners met verschillende culturele achtergronden van Selwerd zelf de sociale cohesie willen zien? Deze uitkomsten van de enquêtes zijn met elkaar vergeleken om inzicht te krijgen in de resultaten van de enquête. De onderzoekers hebben de resultaten van de enquête weergegeven aan de hand van de deelvragen (zie hoofdstuk 4). De onderzoekers hebben interviews gehad met professionals en met inwoners van Selwerd. De verkregen informatie uit de interviews is tijdens het interview digitaal meegeschreven door een van de onderzoekers. De onderzoekers hebben na de interviews alle aantekeningen van de interviews bekeken en daaruit de overeenkomsten, verschillen en andere opvallendheden gearceerd. Daarbij hebben ze alle resultaten onderverdeeld onder de deelvragen. Door middel van de interviews met de inwoners van Selwerd hebben de onderzoekers antwoord gekregen op de volgende deelvragen: Hoe is de sociale cohesie tussen de etnisch diverse inwoners van de wijk Selwerd? Hoe zien de professionals die werkzaam in de wijk Selwerd de sociale cohesie tussen de etnisch diverse inwoners van Selwerd? Wat wordt er volgens professionals al gedaan om de sociale cohesie tussen inwoners van de wijk Selwerd te versterken? Op welke manier kan volgens professionals en bewoners de sociale cohesie tussen de etnisch diverse inwoners van Selwerd versterkt worden en op welke manier kan WIJS hier een bijdrage aan leveren? De onderzoekers hebben de resultaten van de enquête weergegeven aan de hand van de deelvragen (zie hoofdstuk 4).

Hoofdstuk 4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de enquêtes en interviews weergegeven aan de hand van de deelvragen (zie paragraaf 1.4.2).

4.1 Sociale cohesie in Selwerd volgens inwoners

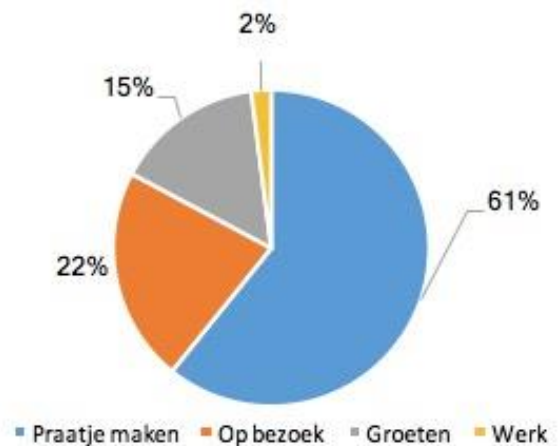
De resultaten worden weergegeven aan de hand van topics uit de literatuur. Deze topics luiden als volgt: Contact, onderling vertrouwen, saamhorigheidsgevoelens en participatie aan het groepsleven. De onderzoekers presenteren telkens eerst de resultaten uit de enquêtes (N=100) en daarna uit de interviews (N=7). Daarnaast worden er overeenkomsten en verschillen met de literatuur weergegeven.

4.1.1 Contact

In dit onderzoek zijn er verschillende vormen van contact zoals: elkaar groeten, een praatje maken en bij elkaar op bezoek gaan. Uit de enquête blijkt dat 91% van de inwoners van Selwerd hun burens kent en 9% hun burens niet kent. Daarnaast is gebleken dat 94% hun burens op straat groet, 3% geeft aan hun burens niet te groeten en 3% doet dat soms. 40% van de inwoners van Selwerd geeft aan bij zijn/haar burens op bezoek te komen. 36% doet dit niet en 24% doet dit soms. Uit het onderzoek blijkt dat 65% van de inwoners van Selwerd contact heeft met verschillende culturen in de wijk en dat 35% dit niet heeft. Figuur 3 geeft weer op welke manier de inwoners van Selwerd contact hebben met verschillende culturen in de wijk. De inwoners die geen contact hebben met verschillende culturen geven hiervoor de volgende redenen: 'Ik kom ze niet tegen', 'Ik ben net verhuist', 'Ik heb hier geen behoefte aan', 'Ik ervaar overlast van mensen met een andere cultuur' en 'Ik heb hier geen reden voor'.

In de interviews komt naar voren dat een bewoner het lastig vindt om contact te maken met mensen van andere leeftijdsgroepen omdat er door het verschil in levensfase weinig gespreksstof is. Ook komt naar voren dat een bewoner geen behoefte heeft aan contact met haar burens omdat zij zich niet met hun kan identificeren. Twee andere bewoners geven aan dat contact maken makkelijker gaat doordat hun kinderen samen spelen of op dezelfde basisschool zitten. 'Op deze manier krijg je automatisch inloop bij de burens en daarmee ook meer contact'. Drie van de vier bewoners geven aan weinig contact te hebben met verschillende culturen, waarbij taalbarrière een oorzaak blijkt te zijn (zie ook paragraaf 2.4). Een bewoner geeft aan isolatie van het groepsleven te zien bij Afrikaanse vriendinnen die geen Nederlands spreken. Andere redenen voor weinig contact met andere culturen zijn bijvoorbeeld de aannames die over elkaar gemaakt worden door gebrek aan informatie. Ook geeft een bewoner aan andere culturen niet te begrijpen door het verschil in normen en waarden wat een negatieve invloed heeft op het contact (zie ook paragraaf 2.4).

Daarentegen geeft één bewoner aan wel contact te hebben met mensen met andere culturen in de wijk, ze vindt de vele verschillende culturen interessant.

Figuur 3 (N=65): Soorten contact tussen verschillende culturen in Selwerd

'Ik hoef niet meer op vakantie te gaan! Ik hoor zoveel verschillende talen in mijn wijk en ben omringt door allemaal verschillende culturen'

- Wijkbewoner Selwerd

4.1.2 Onderling vertrouwen

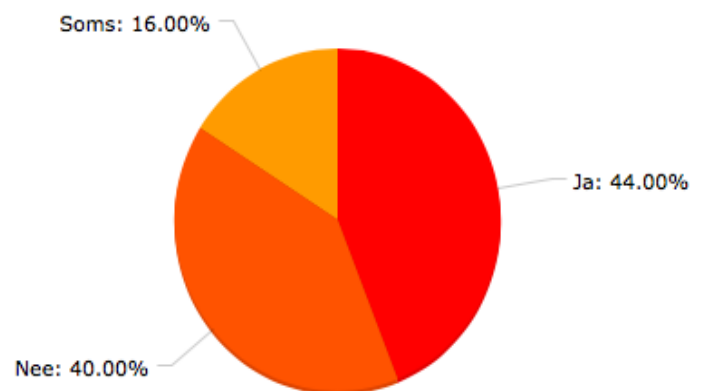
Uit de enquête blijkt dat 93% van de inwoners van Selwerd zijn/haar buren vertrouwt en 7% dat niet doet. De redenen die de inwoners van Selwerd geven voor het niet vertrouwen van zijn/haar buren zijn als volgt: te weinig contact, net verhuisd, kennen elkaar niet, zijn zelf slecht van vertrouwen of na een bepaalde gebeurtenis is het vertrouwen weg. Daarnaast blijkt dat 62% van de geënquêteerde inwoners hun buren om hulp vraagt en 38% dit niet doet. De inwoners van Selwerd vragen hun buren om hulp voor: boodschappen, klusjes, spullen lenen, sleutel, post weghalen, vervoer, bij ziekte, vakantie, op huisdieren passen en de planten verzorgen.

Uit de interviews blijkt ook dat alle bewoners hun buren vertrouwen en elkaar om hulp vragen. Eén van de bewoners geeft aan haar buren al zo lang te kennen dat ze zeker weet dat ze altijd op ze terug kan vallen. Een bewoner geeft aan haar buren wel te vertrouwen maar zich niet geheel veilig te voelen in de wijk. Ook geeft zij aan het gevoel te hebben dat anderen haar niet vertrouwen. Toen zij hier net kwam wonen stelden de buren veel vragen over waar zij vandaan komt en wat ze doet in het dagelijks leven.

4.1.3 Saamhorigheidsgevoelens

Uit de enquête blijkt dat 44% van de inwoners het gevoel heeft bij de wijk te horen, 40% heeft dit gevoel niet en 16% heeft dit gevoel soms (zie figuur 4.)

Ook uit de interviews blijkt dat de inwoners weinig saamhorigheidsgevoelens hebben. Twee bewoners geven aan dit wel te voelen met hun eigen straat maar niet met de gehele wijk. De andere twee bewoners geven aan dat studenten de saamhorigheidsgevoelens minder maken. Er wordt beweerd dat de studenten bezig zijn met zichzelf en hun studie en niet met wie er om hun heen wonen. Tenslotte verhuizen studenten relatief vaak en nemen zij dus niet te tijd zich te binden aan eventuele buren.

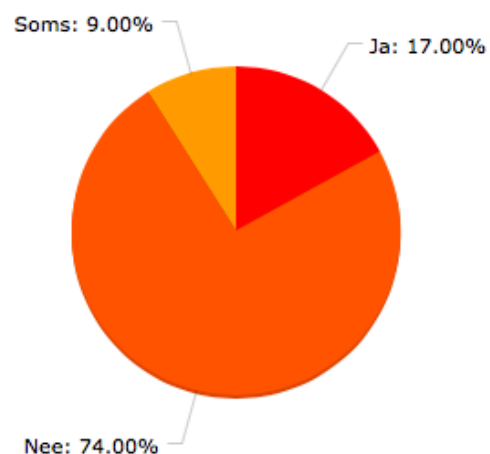

Figuur 4 (N=100): Saamhorigheidsgevoelens

4.1.4 Participatie aan het groepsleven

Met betrekking tot participatie aan het groepsleven gaf in de enquête 74% van de bewoners aan niet mee te doen aan activiteiten in de wijk, 17% gaf aan dit wel te doen en 9% gaf aan dit soms te doen (zie figuur 5).

Ook uit de interviews blijkt dat de meerderheid van de bewoners niet meedoet aan de activiteiten die in de wijk worden georganiseerd. Hierbij wordt aangegeven dat de participatie afhangt van de fase in je leven. Mensen hebben het druk genoeg met hun werk en kinderen en hebben daarnaast geen zin om nog mee te doen aan bijvoorbeeld een buurbarbecue. Een van de bewoners geeft aan dat mensen zich niet verplicht moeten voelen om mee te doen, dit zorgt voor weerstand. Twee bewoners merken dat kinderen ervoor zorgen dat ze juist sneller meedoen aan activiteiten in de wijk. De ouders hebben het gemeenschappelijke doel dat hun kinderen het naar hun zin hebben.

Figuur 5 (N=100): Meedoen aan activiteiten

4.2 Sociale cohesie in Selwerd volgens professionals

Alle geïnterviewde professionals (N=3) geven aan dat het buurtcontact in de wijk verschillend is. Sommige bewoners kennen hun buren niet terwijl anderen bij de buren op bezoek gaan. Het contact blijft meestal bij het groeten van elkaar en het maken van een praatje (zie ook paragraaf 4.1.1). Eén van de professional geeft hiervoor de verklaring dat nieuwe bewoners in de wijk zich soms niet voorstellen aan hun buren, waardoor buren elkaar niet leren kennen. Dit kan resulteren in het doen van aannames en het gebrek aan onderling vertrouwen. Dit wordt door de bewoners ook als reden gegeven van het weinige contact (zie paragraaf 4.1.1). Een buurtopbouwwerker van het WIJ-team geeft aan dat de verschillen tussen de wijkbewoners erg groot zijn. Er wonen bijvoorbeeld naast veel oude mensen ook veel studenten, mensen uit verschillende milieus en mensen met diverse culturen. Dit heeft een negatieve invloed op de sociale cohesie omdat mensen op deze manier moeilijk aansluiting bij kunnen elkaar vinden (zie ook paragraaf 4.1.1).

'Onbekend maakt onbemind'

- *Buurtopbouwwerker WIJ-team*

Twee professionals geven aan dat er in de wijk veel multiprobleem gezinnen wonen, dit heeft een negatieve invloed op het contact tussen de buurtgenoten. Vaak worden mensen vanuit een schrijnende situatie in een sociale huurwoning in Selwerd geplaatst. Doordat gezinnen door deze problemen veel aan hun hoofd hebben, maken ze niet snel contact met de buren. De mensen zijn ongelukkig door hun leefomstandigheden en beschadigd in hun vertrouwen in bijvoorbeeld de overheid, hun partner, de woningcorporatie of hunzelf. Het beschadigde vertrouwen van de wijkbewoners heeft een negatieve invloed op het onderlinge vertrouwen in de wijk, wijkbewoners zijn soms achterdochtig.

In twee interviews met de professionals komt naar voren dat er lang niks gebeurd is aan de wijk Selwerd en dit zorgt ervoor dat de oudere wijkbewoners het vertrouwen in hun omgeving kwijt zijn. Het valt op dat de ze sceptisch zijn over het feit dat Selwerd zou worden aangepakt. 'Ach praat me er niet van' hoort de buurtconciërge van oudere wijkbewoners. Ouderen zijn soms wantrouwend tegenover de inwoners van Selwerd die niet in Nederland zijn geboren, waardoor het contact stroef verloopt. Een professional geeft aan dat dit te maken kan hebben met dat de ouderen in de wijk uit een andere generatie komen.

Alle professionals geven aan dat een deel van de wijkbewoners veel binnen zit. Dit kan te maken hebben met de relatief koude temperaturen in Nederland. Er zijn huizen in Selwerd waar bewoners de gordijnen en ramen dicht hebben. Vaak zijn dit mensen van een niet-Nederlandse cultuur zodat zij binnen hun hoofddoek af kunnen doen.

De professionals geven aan dat de wijkbewoners weinig participeren in de wijk. De wijkbewoners klagen wel en willen graag verandering zien maar laten zelf geen actie zien op dat gebied. Ook op het gebied van participatie met betrekking tot activiteiten merken de professionals weinig respons. Zij geven aan dat de wijkbewoners moeilijk bereikbaar zijn en dat ze aan de hand moeten worden genomen. Het blijkt dat wijkbewoners pas merken wat participatie en contact in de wijk met je doet als ze dit zelf ervaren hebben. Twee professionals geven aan dat kinderen ervoor zorgen dat de wijkbewoners in contact komen met andere wijkbewoners. De kinderen spelen buiten met elkaar op het speelveld of bij de sport en spel container in de wijk en zo komen hun ouders aan de praat of zelfs bij elkaar over de vloer. De wijkbewoners bevestigen dit in de interviews (zie paragraaf 4.1.1 & 4.1.4).

4.3 Interventies tot dus ver

Alle professionals geven aan dat er gewerkt wordt aan het versterken van de sociale cohesie in de wijk maar dat er vanuit de wijk niet veel mee gedaan wordt. Volgens de buurtconciërge zet het wijkbedrijf Selwerd zich actief in om de sociale cohesie te versterken. De buurtconciërge loopt bijvoorbeeld met een groep vrijwilligers rond in de wijk om het zwerfafval op te halen, wat bevorderlijk is voor het saamhorigheidsgevoel en de participatie in de wijk. Het wijkbedrijf Selwerd biedt meerdere werkzaamheden aan om de participatie van de wijkbewoners te stimuleren. Daarnaast organiseert het wijkbedrijf activiteiten om de wijkbewoners met elkaar in contact te laten komen en het saamhorigheidsgevoel te versterken.

In juli staan de vrijdagmiddagen in het teken van 'VIEW: Vakantie In Eigen Wijk'. Elke week is er een ander land gekozen en krijgen de wijkbewoners de kans om die cultuur te leren kennen zonder dat ze ver weg hoeven. Daarnaast kunnen ze op deze manier hun burens leren kennen onder het genot van een hapje en een drankje uit die cultuur. Daarnaast heeft het wijkbedrijf ook een eethuis en daar kunnen de wijkbewoners eten voor een kleine prijs.

Volgens de buurtopbouwwerker van het WIJ-team organiseer het WIJ-team ook meerdere dingen om de sociale cohesie in de wijk Selwerd te versterken. Er zijn verschillende werkgroepen die bijvoorbeeld hutten bouwen, vossenjacht en spooktochten organiseren. Anne Kraanen (Projectcoördinator WIJS & buurtopbouwwerker Selwerd) merkt dat door herhaling de participatie aan de activiteiten steeds verbeterd. Zodra mensen het meegemaakt hebben en de gezichten herkennen, gaan ze sneller meedoen. Hierbij worden zoveel mogelijk partijen en wijkbewoners betrokken zodat iedereen met elkaar in contact komt en participeert. Alle ouders willen graag dat hun kinderen plezier hebben en dit gemeenschappelijke doel zorgt voor verbintenis (zie ook paragraaf 4.1.1).

Dat overeenkomsten voor verbintenis zorgt komt ook naar voren in het interview met de buurtopbouwwerker van het WIJ-team. Zij geeft aan dat mensen saamhorigheid voelen als zij het erover eens zijn dat hun straat of het speelplein moet worden aangepakt. Anne Kraanen vertelt dat de wijk Selwerd gebruik maakt van een de methodiek 'Vreedzame wijk' waarin de kinderen leren over democratisch burgerschap en sociale vaardigheidstrainingen krijgen op school. In een vreedzame wijk is iedereen welkom, kan en mag iedereen zichzelf zijn en gaan mensen begripvol en respectvol met elkaar om, leren elkaar kennen, zorgen we voor elkaar en geven het goede voorbeeld.

De sociale cohesie wordt ook geprobeerd te versterken door de bewoners te laten sporten. Het WIJ-team organiseert bijvoorbeeld Gezond fit in Selwerd. De buurtopbouwwerker van het WIJ-team geeft aan dat mensen zich beter gaan voelen als ze in beweging komen en zich daardoor gaan openstellen door medebewoners.

Tot slot werkt het WIJ-team samen met academie Minerva aan het project Community Wise. Het doel van dit project is om de sociale cohesie in de wijk te versterken door met elkaar te praten en activiteiten te organiseren. Het team belt bijvoorbeeld bij elke bewoner van een straat aan om een gesprekje aan te knopen en de mensen aan te sporen mee te doen aan een activiteit.

4.4 Verbeteren sociale cohesie volgens professionals en bewoners

De onderzoekers hebben de professionals gevraagd op welke manier de sociale cohesie tussen de etnisch diverse inwoners van Selwerd versterkt kan worden en wat WIJS hierin kan betekenen. Twee professionals geven aan dat het belangrijk is om een gemeenschappelijk belang te vinden in de activiteiten waardoor wijkbewoners sneller mee zullen doen aan de activiteiten. Anne Kraanen vertelt dat mensen pas merken hoe belangrijk sociale cohesie is als ze het zelf ervaren. Daarom doet zij haar best om bijvoorbeeld iedereen te betrekken bij het huttenbouwen in de wijk. Door met elkaar samen te werken bij activiteiten worden de saamhorigheidsgevoelens versterkt. Die saamhorigheidsgevoelens worden ook versterkt wanneer mensen wat kunnen betekenen voor anderen. Dit kwam in januari 2018 ook naar voren toen er door een storm enorm veel mensen vast kwamen te zitten op verschillende stations door het hele land. De tag #stormpools werd bedacht op twitter waarbij mensen een lift zoeken of aanbieden.

'Zodra we gaan huttenbouwen in de wijk willen we de ouders graag betrekken in de activiteit, daarom probeer ik iets passends te vinden voor iedereen. Zo zijn we die dag op zoek naar ranjaschenkers, pleisterplakkers, hapjesmakers en huttenbouwers. Op deze manier heeft iedereen een passende rol en is die rol afgebakend zodat de stap kleiner wordt voor de ouders om mee te komen helpen. Ik noem dat zelf ook wel: de participatiebrokjes methode.'

- Anne Kraanen, projectcoördinator WIJS

Verder komt in het interview met de buurtconciërge naar voren dat mensen gestimuleerd worden om mee te doen doordat ze anderen waarmee zij zichzelf identificeren mee zien doen. Zo gebeurt het regelmatig dat wijkbewoners zich willen aanmelden om mee te helpen met het opruimen van zwerfafval als zij zien dat een groepje in de wijk hiermee bezig is. De wijkbewoners worden door dit te zien bewust gemaakt van de situatie en dit kan erin resulteren dat ze mee willen helpen. Hiernaast geeft de buurtopbouwwerker van het WIJ-team aan dat het verbeteren van sociale cohesie zichtbaar moet zijn zodat de wijkbewoners zich er bewust van worden. Ook is het belangrijk om te bekijken wat alle verschillende culturen te bieden hebben. Zo is het bijvoorbeeld een idee dat iedereen in een straat kookt voor hun eigen gezin en dit vervolgens gezamenlijk opeet en iedereen van elkaars eten kan proeven. Twee professionals geven aan dat eten mensen verbindt net als muziek. De buurtconciërge geeft dan ook aan dat er evenementen moeten worden georganiseerd met muziek zoals een festival in de zomer. Of zelfs nog beter: een foodfestival. Een andere activiteit die naar voren komt is het organiseren van een markt in de wijk. Op deze manier komen de wijkbewoners elkaar tegen en leren ze elkaar kennen.

Twee professionals geven aan dat WIJS studenten kunnen inzetten bij het organiseren en uitvoeren van deze activiteiten. Studenten hebben een frisse kijk op de situatie en goede energie, zij zouden zelf een interventie kunnen zijn om dat gemeenschappelijke doel te creëren. Daarbij is het belangrijk dat studenten laten zien dat het leuk is, zij moeten het goede voorbeeld laten zien. Daarnaast kunnen de studenten eventueel onderzoek doen naar wat de wijkbewoners zelf voor mening hebben over de situatie.

De onderzoekers hebben ook de bewoners gevraagd op welke manier de sociale cohesie tussen de etnisch diverse inwoners van Selwerd versterkt kan worden en wat WIJS hierin kan betekenen. Een bewoner geeft aan dat als er een groot feest wordt georganiseerd zoals een buurtbarbecue, de taken moeten worden verdeeld. Op deze manier heeft iedereen zijn eigen taak en verantwoordelijkheid. Dit komt ook naar voren in de interviews met de professionals zoals eerder in deze paragraaf beschreven. Daarbij geeft de bewoner aan dat het goed is om de studenten die in de wijk wonen dit te laten organiseren omdat zij daarbuiten weinig contact maken met de andere wijkbewoners. Net als dat Anne Kraanen aangaf dat studenten een frisse kijk hebben op de situatie en goede energie hebben gaf een van de bewoners aan dat studenten weer andere inzichten hebben dan andere wijkbewoners en dat dit veel kan toevoegen. Twee professionals geven aan dat de activiteiten per straat moeten worden georganiseerd, ook twee bewoners kwamen met dit idee. Wel geeft een bewoner aan dat het belangrijk is om eerst te kijken of er animo is voor een desbetreffende activiteit.

De professionals geven aan dat de wijkbewoners aan de hand moeten worden meegenomen

‘Ik wil liever de burens uit mijn straat leren kennen dan dat ik de buurvrouw van 11 straten verderop leer kennen’.

- Wijkbewoner Selwerd

om ze te laten participeren aan activiteiten (zie paragraaf 4.2). Een wijkbewoner geeft dit ook aan en zegt dat mensen uit hun huis moeten worden gelokt om mee te doen. Ze vertelt dat mensen niet gaan participeren als ze niet worden gestimuleerd. Een andere bewoner geeft daarbij aan dat iemand het initiatief moet nemen voordat anderen mee gaan doen. Daarnaast lijkt een bewoner het goed om overeenkomsten te zoeken tussen bewoners om de sociale cohesie in de wijk te versterken. Mensen voelen zich verbonden als zij bijvoorbeeld naar dezelfde kerk gaan of als hun kinderen op dezelfde school zitten. Een van de bewoners benoemt dat het goed zou zijn mensen dat verschillende mensen zouden helpen bij het organiseren van activiteiten. Daarbij denkt ze aan verschil in cultuur, leeftijd en milieu. Op deze manier is het makkelijker voor andere wijkbewoners om zich te identificeren en ook mee te doen met de activiteit zoals eerder beschreven in de interviews met de professionals.

Een bewoner gaf aan dat het een goed idee zou zijn om klein te beginnen en de sociale cohesie te verbeteren door samen dingen te doen die sowieso moeten gebeuren. Daarbij noemde zij het voorbeeld door met zijn allen de rommel in de wijk op te ruimen of onkruid te wieden. Deze activiteit is een gemeenschappelijk belang voor alle bewoners van de wijk en is

goed voor het contact en de saamhorigheid onderling. Een andere bewoner geeft aan dat buiten zijn met z'n allen goed is voor de sociale cohesie in de wijk. Zij is zelf ook vaak buiten en vindt het leuk om zo praatjes te maken met burens en burens aan elkaar voor te stellen. Ook komt zij net als de buurtconciërge met het idee om een markt te organiseren. Ze stelt voor om dit op de parkeerplaats van de Albert Heijn te doen omdat dit een centrale plek is. Een van de andere bewoners geeft aan dat het belangrijk is dat initiatieven van de bewoners toegejuicht worden, hierdoor voelen de bewoners zich gehoord.

Hoofdstuk 5 Conclusie, discussie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt er kort en expliciet antwoord gegeven op de onderzoeksvraag. Aansluitend volgt een kritische beschouwing op het onderzoek. Tot slot worden er aanbevelingen gedaan aan WIJS.

5.1 Conclusie

De onderzoeksvraag in dit onderzoek luidt als volgt: ‘Wat zijn de ervaringen en ideeën van de etnisch diverse inwoners van Selwerd en de professionals in de wijk met betrekking tot sociale cohesie en welke bijdrage kan WIJS leveren om de sociale cohesie te versterken?’ In dit onderzoek behoren de volgende aspecten tot sociale cohesie: contact, onderling vertrouwen, saamhorigheidsgevoelens en participatie aan het groepsleven.

Uit onderzoek blijkt dat er tussen de etnisch diverse inwoners van Selwerd voornamelijk sprake is van oppervlakkig contact en weinig saamhorigheidsgevoelens. Er is wel onderling vertrouwen en een kwart van de bevroegde inwoners participeert aan activiteiten in de wijk. WIJS kan de sociale cohesie versterken door studenten in te zetten bij het organiseren en uitvoeren van activiteiten en daarin samen te werken met studenten uit de wijk.

Er kan geconcludeerd worden dat er deels sprake is van sociale cohesie omdat uit het onderzoek blijkt dat niet alle aspecten van sociale cohesie aanwezig zijn in de wijk Selwerd.

5.2 Discussie

In de discussie worden de resultaten vanuit verschillende invalshoeken belicht. Eerst wordt er gekeken naar de doelstelling, validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid van het onderzoek. Vervolgens wordt de betekenis van de bevindingen beschreven en tot slot wordt er ingegaan op de bijdrage van dit onderzoek aan Social Work.

5.2.1 Doelstelling, validiteit, betrouwbaarheid en bruikbaarheid

Het doel van het onderzoek (zie paragraaf 1.3) is behaald. De onderzoekers hebben inzicht gekregen in de ervaringen en ideeën van de etnisch diverse inwoners van Selwerd en de professionals in de wijk met betrekking tot sociale cohesie.

De onderzoekers zijn dit onderzoek gestart met het afnemen van enquêtes in het winkelcentrum van Selwerd. De onderzoekers hebben hierbij enkele toevallige fouten niet kunnen voorkomen, omdat zij afhankelijk waren van de mensen die met hun wilden praten. Sommige bewoners kregen bijvoorbeeld het idee dat de onderzoekers iets wilden verkopen. De onderzoekers zijn zich er van bewust dat dit invloed heeft op de betrouwbaarheid van het onderzoek. Dit zouden zij de volgende keer proberen te voorkomen door bijvoorbeeld stickers van de Hanzehogeschool op de clipboards te plakken, zodat mensen doorhebben dat zij vanuit school aan het enquêteren zijn. Ondanks deze toevallige fouten hebben de onderzoekers wel 100 respondenten geënquêteerd. Voor een kwalitatief onderzoek en de beperkte tijd die de onderzoekers hadden is dit een relatief hoog aantal respondenten, wat de representativiteit positief beïnvloedt.

De taalbarrière heeft ook invloed gehad op het aantal geënquêteerde respondenten dat niet in Nederland geboren is. Hierdoor hebben de onderzoekers 87 respondenten geënquêteerd die in Nederland zijn geboren en maar 13 respondenten geënquêteerd die niet in Nederland zijn geboren. Dit heeft invloed op de populatievaliditeit en generaliseerbaarheid van het onderzoek omdat 40% van de inwoners van Selwerd niet in Nederland is geboren (zie paragraaf 2.5).

In de vragenlijsten van de enquêtes hebben de onderzoekers begrippen gebruikt waar bewoners verschillende betekenissen aan kunnen verbinden, zoals de begrippen ‘kennen’ en ‘vertrouwen’. Dit begripsgebruik heeft invloed gehad op de betrouwbaarheid van het onderzoek omdat de onderzoekers niet weten of zij hebben gemeten wat zij wilden meten.

Het is opvallend dat 91% van de respondenten in de enquête aangeeft zijn/haar burens te vertrouwen. Er komt namelijk in de literatuur naar voren dat in een etnisch diverse wijk het vertrouwen laag is (zie paragraaf 2.2). Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat de respondenten sociaal wenselijke antwoorden hebben gegeven om te voldoen aan de wens van hun omgeving, wat invloed heeft op de validiteit van het onderzoek. Daarnaast hebben de onderzoekers het aspect ‘participatie aan het groepsleven’ niet volledig geoperationaliseerd. De onderzoekers hebben in de enquête alleen een vraag gesteld over de participatie aan activiteiten in de wijk. Daarbij zijn zij zich niet bewust geweest van het feit dat zij ook hadden moeten vragen naar participatie in de vorm van werk en/of dagbesteding. Deze systematische fout heeft negatieve invloed op de validiteit van het onderzoek.

Na het afnemen van de enquêtes hebben de onderzoekers interviews afgenomen onder inwoners van Selwerd en professionals in de wijk. Deze interviews hebben de onderzoekers niet opgenomen, waarmee de betrouwbaarheid verlaagd is. Een van de onderzoekers leidde het gesprek en de andere onderzoeker heeft aantekeningen gemaakt tijdens het interview. Dit zorgt ervoor dat de onderzoeker haar interpretatie al heeft meegenomen in het maken van de aantekeningen en daarnaast zelf heeft bepaald wat wel of niet belangrijke informatie is. Daarnaast hebben de professionals er allemaal voor gekozen om de interviews te laten plaatsvinden binnen de organisatie waarin zij werkzaam zijn. Dit kan ervoor gezorgd hebben dat de professionals zich op hun gemak voelden omdat dit een bekende omgeving voor hen is. Desondanks heeft dit invloed op de betrouwbaarheid van het onderzoek omdat de professionals misschien niet het gevoel hadden dat zij konden zeggen wat zij wilden zeggen door de aanwezigheid van collega's of leidinggevenden.

De onderzoekers hebben tijdens de interviews met de inwoners van Selwerd gevraagd wat WIJS zou kunnen doen om de sociale cohesie in de wijk Selwerd te versterken. Achteraf hebben de inwoners deze vraag niet kunnen beantwoorden omdat zij te weinig kennis hebben van WIJS en de bijpassende mogelijkheden. Hierdoor hebben de onderzoekers minder informatie gekregen dan verwacht.

Tot slot hebben de onderzoekers tijdens het afnemen van de enquêtes en interviews gebruik gemaakt van de vaardigheden die zij op de opleiding Social Work geleerd hebben. Zo hebben zij tijdens de enquêtes gebruik gemaakt van positieve benadering en een open houding. Dit heeft een positieve invloed gehad op de hoeveelheid mensen die mee wilden doen aan het onderzoek. Tijdens de interviews hebben de onderzoekers open vragen gesteld, actief geluisterd en stiltes laten vallen. Daarnaast hebben zij empathisch gereageerd op de verhalen van de respondenten maar zijn zij tegelijkertijd objectief gebleven. Door het gebruik maken van deze vaardigheden hebben de onderzoekers zo veel mogelijk uit de interviews gehaald en hebben de respondenten de ruimte gekregen om te vertellen. Al met al is het onderzoek toch bruikbaar omdat de resultaten bevestigen wat er in de literatuur naar voren komt. Hierdoor levert dit onderzoek bruikbare en onderbouwde aanbevelingen op.

5.2.2 Betekenis van de bevindingen

Om de internationale betekenis van het onderzoek weer te geven wordt er gekeken naar internationale ontwikkelingen op het gebied van sociale cohesie in etnisch diverse wijken. Momenteel groeit het aantal vluchtelingen wereldwijd steeds meer als gevolg van oorlog en armoede (Mossink, 2015). Door de vele nieuwkomers in Nederland ontstaan er meer etnisch diverse wijken en wordt inburgering steeds belangrijker. Uit het onderzoek blijkt dat etnische diversiteit in een wijk een negatieve invloed heeft op de sociale cohesie (zie paragraaf 2.2). Om de inburgering te laten slagen is er intensieve begeleiding van Sociaal Werkers nodig zodat de nieuwkomers mee kunnen doen in de maatschappij. Als gevolg van de nieuwkomers vinden er verschuivingen plaats in de wijk, wat het nog belangrijker maakt om sociale cohesie te versterken.

Tijdens de uitvoering van het onderzoek heeft de gemeente Groningen een nieuw koersdocument over de wijkvernieuwing van Selwerd gepubliceerd. Hierin zijn overeenkomsten te vinden met de resultaten van dit onderzoek. In beide onderzoeken komt naar voren dat een groot deel van de bewoners zich niet verbonden met de wijk Selwerd (Gemeente Groningen, 2018). Daarnaast is de betrokkenheid van bewoners bij de wijk ook laag. De gemeente geeft aan dat hierin zou kunnen worden geleerd van dorpen om bewoners zich weer fijn te laten voelen in de wijk.

Wat opvalt aan de resultaten van het onderzoek is dat bewoners in de wijk Selwerd aan de hand moeten worden genomen door professionals en gestimuleerd moeten worden om te participeren (zie paragraaf 5.1). Dit zorgt enerzijds voor meer sociale cohesie maar botst aan de andere kant met de Wet maatschappelijke ondersteuning. Volgens de Wmo zouden zelfredzaamheid en eigen kracht van burgers namelijk gestimuleerd moeten worden (zie paragraaf 1.2), het 'aan de hand nemen' lijkt hiermee in tegenspraak. Ondanks dit zijn de onderzoekers van mening dat het essentieel is dat (kwetsbare) burgers eerst aan de hand

moeten worden genomen om op deze manier inclusie te bevorderen. De volgende stap is het stimuleren van zelfredzame burgers.

In het onderzoek komt tevens naar voren dat er gekeken moet worden naar wat de verschillende culturen te bieden hebben in een etnisch diverse wijk. Dit wordt bevestigd in het koersdocument van de Gemeente Groningen (2018), waarin naar voren komt dat men een etnisch diverse wijk als kracht moet zien en dat deze culturen de wijk juist kleur geven.

Uit het onderzoek kan opgemaakt worden dat inwoners van Selwerd elkaar niet goed genoeg kennen en hierdoor aannames over elkaar maken (zie paragraaf 4.1.1 & 4.2). Van Eijk (2010) schrijft hierover in een tijdschrift voor sociale vraagstukken. Zij geeft aan dat wijkbewoners niet veel informatie van elkaar hebben, bijvoorbeeld over hun persoonlijkheid en interesses. Buren kennen elkaar alleen in de rol van 'buur' en hierdoor maken mensen al snel aannames gebaseerd op andere kenmerken zoals leeftijd, gezinssamenstelling, geslacht en afkomst.

In ditzelfde artikel komt naar voren dat er altijd (culturele) verschillen blijven bestaan in een etnisch diverse buurt, wat ervoor zou zorgen dat de buurt niet bindt. Er wordt aangeraden om te focussen op overeenkomsten in bijvoorbeeld interesses zodat de verschillen met betrekking tot etniciteit naar de achtergrond worden verplaatst. Door te focussen op overeenkomsten kan de sociale cohesie versterkt worden (zie ook paragraaf 4.4).

Uit het onderzoek blijkt dat bewoners wel saamhorigheidsgevoelens ervaren in hun eigen straat maar niet in de gehele wijk. De bewoners identificeren zich niet met de wijk maar juist met de straat. Dit betekent dat er gefocust moet worden op het versterken van sociale cohesie per straat in plaats van per wijk.

Tot slot blijkt uit onderzoek dat er een kloof is tussen de studenten en andere bewoners in de wijk. Een reden hiervoor kan zijn dat studenten voornamelijk contact maken met andere studenten en vaak tijdelijk in de wijk wonen. Daarom zouden de studenten vanuit WIJS kunnen samenwerken met de studenten die in de wijk Selwerd wonen. Dit draagt bij aan de missie van WIJS om de kloof tussen stadgers en studenten te verkleinen (zie paragraaf 1.2).

5.2.3 Bijdrage onderzoek aan Social Work

Het onderzoek draagt bij aan het beroep Social Work. In een wereld die steeds internationaler en diverser wordt, zijn thema's zoals sociale cohesie en inclusie steeds belangrijker. Sociaal werkers zullen gezien de ontwikkelingen in het sociale domein zoals de Wmo, wijkgericht moeten werken en meerdere taken moeten vervullen. Nu opbouwwerk een onderdeel is van de opleiding Social Work zullen sociaal werkers ook meer opbouwwerk verrichten. Het is de bedoeling dat sociaal werkers zich inzetten om alle bewoners mee te laten doen en te laten participeren. Hiervoor zullen de sociaal werkers eventuele hindernissen weg moeten nemen en de burgers moeten coachen bij het vinden van een baan (Sectoraal adviescollege hogere sociale studies, 2017). Het onderzoek hangt vast aan de kernaspecten van de Global definition of Social Work (2018). Het onderzoek wijst namelijk uit hoe belangrijk het is om sociale cohesie te versterken. Daarnaast komt in het onderzoek naar voren dat het van belang is om respect te hebben voor diversiteit door met name de kracht te zien van etnische diversiteit in een wijk. Tot slot blijkt uit het onderzoek dat sociale ontwikkelingen gestimuleerd moet worden, waar sociaal werkers hard voor moeten werken omdat deze ontwikkeling niet vanzelf plaats zal vinden.

5.3 Aanbevelingen

In deze paragraaf worden er aanbevelingen gedaan aan WIJS.

5.3.1 Racediner

Uit het onderzoek is gebleken dat er gefocust moet worden op het versterken van de sociale cohesie per straat in plaats van per wijk. De sociale cohesie in een straat kan bijvoorbeeld versterkt worden door een racediner te organiseren. Bij het racediner bereiden meerdere bewoners een voor-, hoofd-, of nagerecht voor. Daarbij eet iedere bewoner elke gang op een ander adres én met andere mensen uit de straat. Iedereen bereid zelf ook een gang voor en

daarom moet je bijvoorbeeld snel naar huis racen om je gasten te ontvangen nadat jij je voorgerecht bij een van de burens hebt genuttigd.

De onderzoekers hebben voor een activiteit met eten gekozen omdat uit het onderzoek blijkt dat er gefocust moet worden op overeenkomsten tussen wijkbewoners. Een overeenkomst tussen alle wijkbewoners is dat ze allemaal moeten eten en daarbij houdt de meerderheid vaak zelfs van eten. Uit het onderzoek komt ook naar voren dat bewoners graag willen dat iemand het initiatief neemt en dat ze aan de hand moeten worden meegenomen. Omdat enkel professionals dit niet kunnen realiseren is het raadzaam om studenten vanuit WIJS ter ondersteuning van de professionals met hen samen te laten werken.

Daarnaast komt in het onderzoek naar voren dat studenten die in de wijk wonen zich vaak afzonderen van de andere wijkbewoners. Om de kloof tussen stadjes en studenten kleiner te maken in de wijk zou WIJS er goed aan doen om de WIJS-studenten te laten samenwerken met de studenten die in de straat wonen.

5.3.2 Markt

Uit het onderzoek komt naar voren dat het belangrijk is om initiatieven van bewoners toe te juichen. Daarom willen de onderzoekers naar aanleiding van een idee van een bewoner aanbevelen om een markt te organiseren in de wijk Selwerd. Op deze manier wordt het initiatief van een bewoner toegejuicht en wordt de sociale cohesie versterkt doordat de wijkbewoners met elkaar in contact komen. Het is raadzaam om deze markt plaats te laten vinden op het parkeerterrein van het winkelcentrum van Selwerd omdat dit een centrale plek is die alle wijkbewoners weten te vinden.

Uit het onderzoek blijkt dat het belangrijk is om de vele verschillende culturen in een wijk te zien als kracht (Gemeente Groningen, 2018). Daarom is het zeer gewenst om te kijken wat elke cultuur te bieden heeft. WIJS zou er goed aan doen om dit te verwerken in de markt door ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk culturen vertegenwoordigd worden op de markt. Op deze manier kunnen bewoners zich makkelijker identificeren en wordt de stap kleiner om naar de markt toe te gaan. De studenten van WIJS kunnen deze markt organiseren in ruil voor studiepunten. Daarbij is het van belang dat er eerst gekeken wordt naar de mogelijkheden en de eventuele vergunning die nodig zijn voor een markt.

5.3.2 Ontwerp-, actieonderzoek

In het onderzoek komt naar voren dat het belangrijk is om burgerinitiatieven toe te juichen en daarbij niet de activiteit van de burger over te nemen. Daarom is het raadzaam om een ontwerp-, actieonderzoek te doen waarbij studenten samen met een burger een activiteit organiseren. Daarin kunnen de studenten gebruik maken van dit onderzoek waarin naar voren komt welke aspecten belangrijk zijn bij het versterken van sociale cohesie.

Bronnenlijst

Algemeen Dagblad (2017). *Kwetsbare wijk holt achteruit*. Geraadpleegd op 20 januari 2018 van www.ad.nl

Centraal Bureau van de Statistiek. (2017). *Statline*. Kerncijfers wijken en buurten 2017. Geraadpleegd op 20 januari 2018 van www.opendata.cbs.nl

Dagblad van het Noorden (2017, 8 maart). *Maak Selwerd weer spetterend*. Geraadpleegd op 15 december 2017 van www.dvhn.nl/groningen

Eidhof, B., Houtte, M. van & Vermeulen, M. (2016). *Sociologen over onderwijs*. Inzichten, praktijken en kritieken. Garant uitgevers: Antwerpen- Apeldorn

Focus Groningen. (2008). *Wijkbedrijf Selwerd op de goede weg*. Geraadpleegd op 11 januari 2018 van www.focusgroningen.nl

Gemeente Groningen (2016). *Bevorderen sociale cohesie en leefbaarheid wijken*. Geraadpleegd op 2 oktober 2017 van <https://groningen.jaarverslag-2016.nl>

Gemeente Groningen. (2016). *Jaarverslag 2016*. Integraal gebiedsgericht werken west. Geraadpleegd op 11 januari 2018 van www.gemeente.groningen.nl

Gemeente Groningen (2018) *Koersdocument wijkvernieuwing Selwerd*. Sunny Selwerd. Geraadpleegd op 22 januari 2018 van www.gemeente.groningen.nl

Gemeente Groningen (2008). *Minderhedenmonitor*. Bureau onderzoek en statistiek. Geraadpleegd op 2 oktober 2017 van <https://os-groningen.nl>

Gerrits, F. & Vlaar, P. (2010, November). *Competentieprofiel opbouwerker*. Opgevraagd op 11 januari 2018 van www.movisie.nl

Green, A., Preston, J. & Janmaat, J.G. (2006). *Education, equality and social cohesion: a comparative analysis*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Gijsberts, M., Meer, T. van der & Dagevos, J. (2008). *Vermindert etnische diversiteit de sociale cohesie?* Sociaal Cultureel Planbureau: Den Haag

Hudson, M., Philips, J., Ray, K. & Barnes, H. (2007). *Social cohesion in diverse communities*. Joseph Rowntree Foundation: York

Huygen, A. & Meere, F. de (2008). *De invloed en effecten van sociale samenhang*. Verslag van een literatuurverkenning. Verwey-Jonker instituut.

International Federation of Social Workers. (2018). *Global Definition of Social Work*. Geraadpleegd op 6 februari 2018 van <http://ifsw.org>

Jager-Vreugdenhil, M. (2012). *Nederland participatieland? De ambitie van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de praktijk in de buurten, mantelzorgrelaties en kerken*. Vossiuspers UvA – Amsterdam University Press.

Kam, B. de & Needham, B. (2003). *Een hele opgave*. Over sociale cohesie als motief bij stedelijke herstructurering. DGW/NETHUR Partnership 24

Living under one sun. (2017). *Who are we*. Geraadpleegd op 6 november 2017 van <http://www.livingunderonesun.co.uk/>

Lub, B. (2015, maart). *De burger op wacht*. Het fenomeen 'buurtpreventie' onderzocht. Studie voor de Kenniswerkplaats Leefbare Wijken.

Marissing, E. van (2008). *Buurten bij beleidsmakers*. Stedelijke beleidsprocessen, bewonersparticipatie en sociale cohesie in vroeg-naoorlogse stadwijken in Nederland.

Marissing, E. van, Bolt, G.S. & Kempen, R. (2015). *Onbedoelde vormen van sociale cohesie*. Rooijlijn.

Mavridis, D. (2014). *Ethnic diversity and social capital in Indonesia*. Elsevier: France

- Migchelbrink, F. (2006). *Handboek praktijkgericht onderzoek zorg, welzijn, wonen en werken*. Uitgeverij SWP: Amsterdam
- Mossink, L. (2015). *Vluchtelingenstroom wereldwijd niet eerder zo groot*. Geraadpleegd op 14 februari 2018 van www.nu.nl
- Movisie. (2016). *Wijzigingen AWBZ en Wmo: een overzicht*. Geraadpleegd op 21 november 2017 van <https://www.movisie.nl>
- Oirschot, L. van, Slot, J. & Oirschot, E. van. (2011) *Voorspellers van vertrouwen in de buurt*. Sociale cohesie in Amsterdam. Dienst onderzoek en statistiek gemeente Amsterdam.
- Onderzoek en Statistiek Groningen (2017). *Basismonitor*. Beleidsthema's. Geraadpleegd op 20 januari 2018 van www.os.groningen.nl
- Platform 31. (2017). *Kennisdossier stedelijke vernieuwing*. Praktijkvoorbeelden stedelijke vernieuwing. De gezonde wijk Selwerd (Groningen). Geraadpleegd op 11 januari 2018 van www.platform31.nl
- Putnam, R.D. (2007) '*E Pluribus Unum: diversity and community in the twenty-first century. The 2006 Johan Skytte prize lecture*'. Scandinavian Political Studies, Vol. 30 – No. 2
- Savekoul, M., Gesthuizen, M. & Scheepers, P. (2015). *Associational involvement in Dutch municipalities and neighbourhoods: Does ethnic diversity influence bonding and bridging involvement?* Department of sociology, Radboud University: Nijmegen.
- Savelkoul, M. (2011). *Etnische diversiteit en sociaal kapitaal*. De rol van interetnisch contact en ervaren etnische groepsdreiging. Radboud universiteit migrantenstudies: Nijmegen
- Sectoraal adviescollege hogere sociale studies (2017). *Landelijk opleidingsdocument Sociaal Werk*. Geraadpleegd op 14 februari 2018 van www.vereniginghogescholen.nl
- Sociaal Cultureel Planbureau (2010). *Maakt de buurt verschil?* De relatie tussen de etnische samenstelling van de buurt, interetnisch contact en wederzijdse beeldvorming. Geraadpleegd op 2 oktober 2017
- Sprinkhuizen, A & Scholte, M. (2012). *De sociale kwestie hervat*. De Wmo en sociaal werk in transitie. Bohn Stafleu van Loghum: Houten.
- Staat in Groningen (z.d.). *Selwerd*. Wijken. Geraadpleegd op 18 december 2017 van www.staatingroningen.nl
- Stolle, D., Soroka, S. & Johnston, R. (2008). *When does diversity erode trust?* Neighbourhood diversity, interpersonal trust and the mediating effect of social interactions. Political studies association.
- Timmerman, C., Lodewyckx, I., Vanheule, D. & Wets, J. (2004). *Wanneer wordt vreemd, vreemd?* De vreemde in beeldvorming, registratie en beleid. Acoo: Leuven.
- Uyterlinde, M. & van der Velden, J. (2017). *Kwetsbare wijken in beeld*. Platform 31: Den Haag
- Van Eijk, G. (2010). *De buurt bindt niet*. Buren kunnen geen culturele verschillen overbruggen. Geraadpleegd op 6 februari 2018 van www.socialevraagstukken.nl
- Van Marissing, E., Bolt, Gideon. & Van Kempen, R. (2004). *Stedelijk Beleid en Sociale Cohesie in twee herstructureringswijken: Nieuw-Hoograven (Utrecht) en Bouwlust (Den Haag)*.

Van Stokkom, B. & Toenders, N. (2010). *De Sociale cohesie voorbij*. Actieve burgers in achterstandswijken. Pallas Publications, Amsterdam.

Vliet, R. van (2015, 29 juni). *Beleving van de sociale leefbaarheid*. Invloed van individuele kenmerken op sociale cohesie en sociale veiligheid in Keizerslanden. Universiteit Utrecht

Wetenschappelijk Raad van het Regeringsbeleid (2005). *Vertrouwen in de buurt*.

Wijkbedrijf Selwerd (z.d.) *Initiatieven*. Geraadpleegd op 11 januari 2018 van www.wijkbedrijfselwerd.nl

WIJS (z.d.). *Wat is wijs?* Geraadpleegd op 2 oktober 2017 van <https://www.wijsgroningen.nl/>

Bijlagen

A. Enquête

Sociale cohesie in de wijk Selwerd

Pagina 1

Wij zijn twee vierdejaars studenten sociaal werk van de Hanzehogeschool Groningen. Op dit moment doen wij ons afstudeeronderzoek vanuit de organisatie WJS. Hierin gaan wij onderzoeken hoe de sociale cohesie is in de wijk Selwerd tussen bewoners met verschillende etniciteiten. Sociale cohesie betekent in dit onderzoek het onderlinge vertrouwen tussen bewoners, de hoeveelheid en intensiteit van contact, saamhorigheidsgevoelens en participatie aan het groepsleven.

Pagina 2

1. Hoe oud bent u? *

Leeftijd: Jaar

2. Wat is uw geslacht?

- Man
 Vrouw

3. Waar komt u vandaan?

4. Vindt u het prettig wonen in de wijk?

- Ja
 Nee, want

5. Kent u uw buren?

- ja
 nee

6. Groet u uw buren op straat?

- Ja
 Nee
 Soms

7. Komt u bij uw buren op bezoek of zij bij u?

- Ja
- Nee
- Soms

8. Vraagt u uw buren wel eens om hulp?

Nee

Ja, namelijk voor

9. Vertrouwt u uw buren?

Ja

Nee, want

10. Heeft u het gevoel bij de wijk te horen/ saamhorigheidsgevoelens?

- Ja
- Nee
- Soms

11. Organiseert u of doet u mee met activiteiten in uw wijk zoals bijvoorbeeld straatfeesten, buurtbarbecue of andere buurt evenementen?

- Ja
- Nee
- Soms

12. Heeft u behoefte aan meer activiteiten in uw wijk?

- Ja
- Nee
- Er zijn al genoeg activiteiten

13. Heeft u contact met mensen met verschillende culturen in uw wijk?

Ja, namelijk

Nee, want

Soms, namelijk

14. Denkt u dat wanneer er meer contact is tussen wijkbewoners, dit het vertrouwen in de wijk bevordert?

ja

nee

15. Heeft u interesse in een verdiepend interview of groepsgesprek?

ja

nee

Pagina 3

16. Persoonlijke gegevens

Om contact op te nemen voor een verdiepend interview

Voor- en achternaam

Email

Telefoon

B. Topiclijst half gestructureerd interview wijkbewoners

Dit interview wordt afgenomen door Maaïke Datema en Esmee Berndes vanuit WIJS en de Hanzehogeschool Groningen. Doel van het onderzoek is inzicht krijgen in de sociale cohesie tussen de etnisch diverse inwoners van Selwerd, om aanbevelingen te geven op welke manier WIJS een bijdrage kan leveren om de sociale cohesie te versterken. Uw anonimiteit wordt gewaarborgd in het onderzoeksverslag.

Interview	
Leeftijd	
Geslacht	
Geboorteland	

1. Informatie wijkbewoner
2. Wonen in Selwerd
3. Sociale cohesie + verklaring hiervoor
  - Onderling contact (hoeveelheid en intensiteit)
  - Onderling vertrouwen
  - Saamhorigheidsgevoelens
  - Participatie aan het groepsleven
4. Contact en invloed van verschillende culturen in de wijk
5. Wens op het gebied van sociale cohesie
6. Ideeën over het verbeteren van sociale cohesie

C. Topiclijst half gestructureerd interview professionals

Dit interview wordt afgenomen door Maaïke Datema en Esmee Berndes vanuit WIJS en de Hanzehogeschool Groningen. Doel van het onderzoek is inzicht krijgen in de sociale cohesie tussen de etnisch diverse inwoners van Selwerd, om aanbevelingen te geven op welke manier WIJS een bijdrage kan leveren om de sociale cohesie te versterken. Uw anonimiteit wordt gewaarborgd in het onderzoeksverslag. De enige reden waarom er om uw gegevens wordt gevraagd is om later weer contact met u op te kunnen nemen.

Organisatie	
Functie	

1. **Informatie en rol professional**
2. **Sociale cohesie + verklaring hiervoor**
  - Onderling contact (hoeveelheid en intensiteit)
  - Onderling vertrouwen
  - Saamhorigheidsgevoelens
  - Participatie aan het groepsleven
3. **Invloed van verschillende culturen in de wijk**
4. **Wat wordt er al gedaan om de sociale cohesie te versterken**
5. **Versterken sociale cohesie door studenteninzet (WIJS)**